

פרשת זאת חקת התורה	
<p>וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה אשר צוה יי' לאמר וגו' ר' יוסי פתח! וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל ת"ח מלין דאורייתא קדישין אינון² עלאין אינון³ מתיקין אינון⁴ כמה דכתיב הנחמדים מזהב⁵ ומפז רב⁶ ומתוקים⁷ מדבש וגו' מאן דאשתדל באורייתא⁸ כאלו קאים כל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא הה"ד היום הזה נהיית לעם והא אוקמוה חברייא</p>	<p>"וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר וגו'", רבי יוסי פתח, "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל", בא וראה דברי התורה הם קדושים, הם עליונים, הם מתוקים, כמו שכתוב "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש וגו'", מי שעוסק בתורה כאלו עומד כל יום על הר סיני ומקבל התורה, זהו שכתוב "היום הזה נהיית לעם", וכך פרשוהו החברים.</p>
<p>כתיב הכא זאת חקת התורה וכתוב וזאת התורה מה בין האי להאי אלא רזא עלאה הוא והכי אוליפנא וזאת התורה לאחזאה כלא ביחודא חד⁹ ולאכללא כנ"י בקב"ה¹⁰</p>	<p>כתוב כאן "זאת חקת התורה" וכתוב "וזאת התורה", מה בין זה לזה, אלא סוד עליון הוא וכך למדנו, "וזאת התורה" להראות הכל ביחוד אחד,</p>

¹ כוונת רבי יוסי ליישב שני שינויים שיש בין פסוק דהכא לפסוק דהתם, האחד למה הזכיר חוקה כאן ולא שם, והשני למה אמר שם וזאת בו' וכאן בלא ו', לכן הקדים ת"ח מלין דאורייתא, ירצה שידוע שכל התורה נחלקה לשלשה חלקים שהזכירו המדקדקים, והם שם פועל ומלה. ואחת מגדולות תורתנו הקדושה הוא שלא לבד יש טעם וענין בשמות ובפעלים אלא גם במלות ישנו, וכל שכן ע"פ הסוד. ולכך לא אמר רבי יוסי פתגמי אורייתא כנזכר ריש פרשת קרח על פסוק הנחמדים המובא כאן גם כן, אך אמר בדקדוק מלין דאורייתא, מלין דייקא, כי כוונתו לדרוש מלת זאת שיש לה סוד וכמו שיבוא (רמ"ז).

² דברי תורה עומדים בקדושתם כתחלת נתינתם, שלא נתחללה קדושתם מפני בואם מאיש אל איש, ואין הבל פה האדם ועסקו נותן בהן עביות כלל מפני קדושתם (אור יקר). מצד הבריאה היכל ק"ק (רח"ו). הדרך הפשוט לשלשה תוארים אלה הוא, קדישין, מצד החכמה ששם סוד הקדושה כנודע מכמה מקומות מדברי הרב כי קדוש הוא מסוד ע"ב. ועלאין, מצד בינה שנקראת עליון ג' קס"ו. ומתיקין, מצד הדעת כי בו מתחברים הח"ג ונמתקות הגבורות. ועוד י"ל בהקדים מ"ש מהרבה דרושים שכך היא המדה העליונה, בתחילה משפיעין כח מן העליון לתחתון כדי שיהיה בו יכולת לעלות, ולעומת כך אמר קדישין אינון, כי כל אור המושפע נקרא קדוש, שר"ל מושפע וככתוב אצלי במקום אחר. ואחר היות בו הכח אז עולה ומעלה מ"ן, ולנגד זה אמר עילאין, פי' שעולים למעלה. אי נמי ועיקר ידוע שאור הראשון המושפע הוא מישסו"ת ובו יתחזק זר"ן ויעלו במ"ן עד אר"א עילאין, והיינו עילאין. ואחר כך נעשה הזווג שהוא ביסוס ומיתוק הגבורות, ולנוכח זה אמר מתיקין אינון, וירצה שהוא מיתוק גמור לא כדבש ונופת שה"ס גבורות דאר"א, שגם שהם כבר מתוקות, מכל מקום אין זה מיתוק לגמרי, שלכן נאסר הדבש מעל המזבח (רמ"ז).

³ הם בתחתונים ושרשם למעלה ברומו של עולם (אור יקר). מצד היצירה ששם המלאכים הנקראים עלאין (רח"ו). מצד הבינה שנק' עליון, אז עולה ומעלה מ"ן ונגד זה אמר עלאין ר"ל שעולים למעלה (רמ"ז).

⁴ כמו שהיו מתוקים לישראל בעת קבלתם כך באותו המתיקות הם עומדים, ועוד שהשכינה תמיד מתוקה אל התפארת (אור יקר). מצד העשייה ששם הדינין הנק' דבש מתוק א"ן הואיל והפשט שבעשייה מתוק לחיך כי הכל רוצים בפשט (רח"ו). מצד הדעת כי בו מתחברים הח"ג ונמתקו הגבורות (רמ"ז).

⁵ החכמה (אור יקר).

⁶ קו האמצעי (אור יקר).

⁷ מהשמאל (אור יקר).

⁸ זה נמשך מן המוקדם והענין כי במעמד הר סיני נתפשט והאיר יסוד אבא בת"ת זעיר שה"ס הר סיני שסתם הרים הם בחג"ת דתמן אבהן, ופי' הגבורה הוא יסוד אימא שממנו יוצא יסוד אבא לחוץ ה"ס התורה ואז נתבטל כח עץ הדעת טו"ר והיה הכל בסוד עץ החיים וטעם ביטול זה הוא כי נתרוקנה הקלי' מכל הרפ"ח ניצוצין אשר בקרבה ואז כל הנשמות שבעולם ששרשם באר"א זר"ן קבלה כל א' חלקה השייך לה מאותן הניצוצות (רמ"ז).

⁹ ולא שתהיה בחינתם מתייחדת באמצע דהיינו ביסוד אלא למעלה מלכות בתפארת (אור יקר).
¹⁰ פי' היא מלכות התורה הוא זעיר והכוונה לכלול מלכות בזעיר (מ"מ).

<p>לאשתכחא כלא חד¹¹ בניני כך וזאת התורה אמאי תוספת וא"ו אלא הא אתמר¹² לאחזאה דכלא חד בלא פרודא וזאת כלל ופרט¹³ כחדא דכר ונוקבא ובג"כ וזאת התורה ודאי אבל זאת בלא תוספת וא"ו חקת התורה ודאי ולא התורה¹⁴ דינא דאורייתא¹⁵ דגזרה דאורייתא</p>	<p>ולהכליל כנסת ישראל בקדוש ברוך הוא, להמצא הכל אחד, בגלל זה "וזאת התורה", למה תוספת וא"ו, אלא זה נאמר להראות שהכל אחד ללא פרוד, וזאת כלל ופרט כאחד, זכר ונקבה, ומשום זה וזאת התורה ודאי, אבל זאת בלא תוספת וא"ו, חקת התורה ודאי ולא התורה, דין התורה, גזרת התורה.</p>
<p>ת"ח זאת אשר ללויים ולא וזאת דהא מסטרא דדינא (קשיא)¹⁶ קא אתיין ולא מסטרא דרחמי¹⁷ א"ר יהודה והא כתיב וזאת עשו להם וחיו ודא בליואי אתמר ואת אמרת זאת ולא וזאת א"ל ודאי הכי הוא וקרא מוכח מאן דאחיד סמא דמותא אי לא יערב ביה סמא דחיי הא ודאי ימות וע"ד וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בנין דסמא דחיי מערב בהדיה וזאת עשו וחיו ולא ימותו ודאי וזאת אצטריך להו ולא זאת בניני כך וזאת התורה ממש ביחודא חד¹⁸ ביחודא שלים כללא דדכר ונוקבא ו"ה¹⁹ זאת ה' בלחודי וע"ד זאת חוקת התורה</p>	<p>בא וראה "זאת אשר ללויים" ולא וזאת, שהרי מצד הדין (הקשה) הם באים ולא מצד הרחמים. אמר רבי יהודה, והרי כתוב "וזאת עשו להם וחיו", וזה בלויים נאמר, ואתה אמרת זאת ולא וזאת. אמר לו ודאי כך זה, והפסוק מוכיח, מי שאוחז סם המות אם לא יערב בו סם החיים הרי ודאי ימות, ועל זה "וזאת עשו להם וחיו ולא ימתו", משום שסם החיים מערב איתו, "וזאת עשו וחיו ולא ימותו" ודאי. וזאת צריך להם ולא זאת, לכן וזאת התורה ממש ביחוד אחד, ביחוד שלם כלל של זכר ונקבה, ו"ה, זאת ה' בלבדה, ועל זה "זאת חקת התורה".</p>
<p>רבי שמעון ור' אבא ור' אלעזר ור' יצחק הוו שכיחי בני ר' פנחס בן יאיר אמר ר' פנחס לר' שמעון במטותא מנך אנת דאוקמי עלך לעילא ומילך באתגלייא מה דלא אתיהיב רשותא לב"ג אחרא בפרשתא דא אימא מלה חדתא א"ל ומאי היא א"ל זאת חקת התורה א"ל הא שאר חבריאי יאמרו</p>	<p>רבי שמעון ורבי אבא ורבי אלעזר ורבי יצחק היו מצויים בבית רבי פנחס בן יאיר, אמר רבי פנחס לרבי שמעון, בבקשה ממך, אתה שעומדים עליך למעלה ודבריך בגלוי מה שלא נתנה רשות לאדם אחר בפרשה זו, אמור דבר חדש. אמר לו, ומהו. אמר לו "זאת חקת התורה", אמר לו הנה שאר החברים יאמרו.</p>
<p>קפ"א</p>	

¹¹ לא היה הענין היחוד סתם על ידי היסוד בבחינה האמצעית ולא בתפארת למעלה כדאתמר וזה תירץ כלומר אם היה בבחינה האמצעית היה מורה על ב' מדות מתייחדות אמנם הם ב' מדות אבל עתה שהיא מלכות נכללת בתפארת מורה על אחדות גמורה (אור יקר).

¹² ר"ל בזאת התורה כללנו מלכות עם זעיר ובמלת וזאת כללנו זעיר עם המלכות והיינו ו' זאת דהיינו ו' כלול בזאת (מ"מ).

¹³ עי' ספד"צ כז ע"ב וגר"א שם שכלל ופרט הם דכר ונוק'.

¹⁴ היינו זאת ללא ו' מורה שאין הת"ת במלכות אז אין המלכות נקשרת עם הת"ת והיא מתגוללת בדיניה והוא "חוקת התורה" וחוקת מורה על גזרת הדין (אור יקר).

¹⁵ דהיינו מלכות דינא דמלכותא בית דינו של ת"ת (רח"ו).

¹⁶ לפ"מ גורס את המוסג'.

¹⁷ היינו שבאים מאימא שלא ע"י בעלה ולא מסטרא דרחמי שהוא ז"א (רמ"ז).

¹⁸ היינו במלת וזאת כי ו' נכלל בזאת (מ"מ).

¹⁹ היינו בשני תיבות וזאת התורה שזאת שהיא מלכות נזדווגה עם זעיר הנק' תורה ולכ"א יחודא שלים יותר מן הראשון (מ"מ).

<p>אמר לר' אלעזר בריה אלעזר קום בקיומך ואימא מלה חד בפרשתא דא²⁰ וחברייא יימרון אבתרך</p>	<p>אמר לרבי אלעזר בנו, אלעזר עמוד בעמדך ואמור דבר אחד בפרשה זו, והחברים יאמרו אחרך.</p>
<p>קם ר' אלעזר ואמר וזאת לפני ישראל על הגאולה ועל התמורה לקיים וגו' האי קרא אית לאסתכלא ביה אי אינון קדמאי עבדי הסכמה דא בדינא דאורייתא ואתו בתראי ובטלוח אמאי בטלוח²¹ והא מאן דבטיל מלה דאורייתא כאילו חריב עלמא שלימ²² ואי לאו איהו בדינא דאורייתא אלא הסכמה בעלמא אמאי נעל הכא</p>	<p>קם רבי אלעזר ואמר "וזאת לפני ישראל על הגאולה ועל התמורה לקיים וגו'", בפסוק זה יש להתבונן, ואם ראשונים אלו עשו הסכמה זו בדין תורה ובאו אחרונים ובטלוה למה בטלוח, והרי מי שמבטל דבר תורה כאילו חריב עולם שלם, ואם זה אינו בדין תורה אלא הסכמה בעלמא, למה הנעל כאן.</p>
<p>אלא ודאי בדינא דאורייתא הוה וברוא עלאה²³ אתעבידת מלה ובגין דהוון קדמאי חסידי זכאי מלה דא אתגלייא בנייהו ומדאסגיא חייבי בעלמא אתעבידת²⁴ (ס"א אעברו) האי מלה²⁵ בגוונא²⁶ אהרא²⁷ בגין לאתכסאה מלין²⁸ דאינון ברוא עלאה²⁹</p>	<p>אלא ודאי בדין התורה היה, ובסוד עליון נעשה הדבר, ומשום שהיו הראשונים חסידים צדיקים, הדבר הזה התגלה ביניהם, ומשהתרבו רשעים בעולם, נעשה (העבירו) דבר זה בצורה אחרת כדי לכסות דברים שהם בסוד עליון.</p>
<p>(והא אוקמוה)³⁰ ת"ח³¹ ויאמר אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך וגו' (&³² וכי אמאי נעל הכא³³ אלא אתמר דפקיד ליה על אתתא לאתפרשא מנה ולאזדוונא (ס"א באתר)³⁴ באתתא אהרא דנהירו קדישא</p>	<p>(והרי פרשוה) בא וראה "ויאמר אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך וגו'", וכי למה הנעל כאן, אלא נתבאר שצוה לו על האשה להפרד ממנה ולהזדווג (במקום) באשה אחרת של אור קדוש</p>

²⁰ עי' אד"ז רפח ע"א: אר"ש, באדרא אשתכחנא דכל חברייא הוון אמרי ואנא עמהון, השתא אימא אנא בלחודאי וכלהו צייתין למלולי, עלאין ותתאין, זכאה חולקי יומא דין. עי' ב"ע נא ע"א, החברים נתקבצו באדרא [רבא] כדי שכל א' מהם יאמר ויחדש תיקון א' הנוגע לשורש נשמתו, ומה שנתגלה כאן הוא גילוי של רשב"י בלבד.

²¹ כיון שמעיקר לא היו עושין כן אלא על דרך הסכמה ומנהג וכבר נתבטל אותו המנהג למה נהגו הם על דרך אותו המנהג הקדום ועזבו דרכם הנהוג אז, וממ"ש בפסוק וזאת לפני ישראל כלומר מנהג זה היה מקדום בישראל (אור יקר).

²² עי' לעיל עג ע"א: חקיו ומשפטיו לישראל אלין רזי אורייתא ונמוסי אורייתא וסתרי אורייתא דלא יצטרכון לגלאה אלא למאן דאיהו בדרגא עלאה יתיר כדקא חזי ומה לישראל האי לעמין עכו"ם עאכו"ו וכל מאן דלא אתגזר ויהבין ליה אפילו את זעירא דאורייתא כאילו חריב עלמא ומשקר בשמא דקב"ה דכלא בהאי תליא ודא בדא אתקשר דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. וכנראה שמקורו מהפסוק.

²³ מלכות כדמפרש לקמיה (אור יקר).

²⁴ אור יקר גורס את המוסגר.

²⁵ לקנות בנעל (אור יקר).

²⁶ לגיסא (אור יקר).

²⁷ שקונים בסוד (אור יקר).

²⁸ סוד הנעל היה מפורסם הרבה וכנף הבגד לא כל כך (אור יקר).

²⁹ פי' נעל היא מלכות, וכשנותן הקונה נעלו למקנה רמז שבכח המלכות הנק' נעל אינו חוזר בו הקונה והמקנה (מ"מ).

³⁰ לפ"מ גורס את המוסגר.

³¹ נמחק בלפ"מ

³² זה ראייה על סוד הנעל שהיא השכינה (אור יקר).

³³ עי' רמ"ז.

³⁴ נמחק בלפ"מ, והוא העיקר בלור יקר.

עלאה ³⁶³⁵ ואיהי שכנתא	עליון והיא השכינה.
וההוא נעל אוקים ליה באתר אחרא (ס"א ואיהי שכנתא) ³⁸³⁷ אעבר ליה מהאי עלמא ואוקים ליה בעלמא אחרא ³⁹ וע"ד כל מה דיהיב מיתא לבר נש בחלמא טב נטיל מאניה מן ביתא ביש כגון סנדליה	ואותה נעל בארוה במקום אחר (והיא השכינה), העבירוה מעולם הזה, ובארוה בעולם אחר, ועל כך כל מה שנותן המת לאדם בחלום זה טוב, לקח כליו מהבית זה רע כמו סנדלו.
מ"ט בנין דאעבר רגליה דאינון קיומא דבר נש מהאי עלמא וכניש לון לעלמא אחרא אתר דמותא שארי ביה דכתיב מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב ⁴⁰ (מאי היא בת נדיב ⁴¹ דא בת דאברהם דכתיב נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם ולא אלהי יצחק) ⁴² ורזא דמלה בין חברייא איהו	מדוע, כי העביר רגליו שהם עמידת האדם מהעולם הזה, וכינס אותם לעולם אחר, מקום שהמות שורה בו, שכתוב "מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב". (מהי בת נדיב, זו בת אברהם שכתוב "נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם", ולא אלהי יצחק.) וסוד הדבר הוא בין החברים.
ודא כד מיתא נטיל לון אבל בזמנא דחייא שליף מסאניה ויהיב לבר נש אחרא בנין לקיימא קיים קא עביד בגזירא דלעילא נעל דחליצה כגוונא ⁴³ דלעילא נעל אחרא ⁴⁴ וכלא אתר חד ⁴⁵ (ס"א כלא אתיחד) ⁴⁶ (נ"א רזא חדא) ⁴⁷	וזה כשהמת לוקח אותם, אבל בזמן שהחי שולף נעלו ונותן לאיש אחר כדי לקיים ברית, עושה בגזרה עליונה. נעל של חליצה כדוגמא שלמעלה נעל אחרת, והכל מקום אחד (הכל מתייחד) (סוד אחד).
ת"ה ההוא מיתא דאסתלק מעלמא בלא בנין האי בת נדיב ⁴⁹ לא כנישת ליה לההוא	בא וראה, אותו מת שהסתלק מהעולם בלא בנין, בת נדיב זו לא

³⁵ לרך אמת, וזלפ"מ עלה

³⁶ הוא הכתוב כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש כלומר מלכות, אדמה ונהירו דקדש עליו ורצה לתקן ענין גדול שהרי שאר האדם אם יתפרדו מנשותיהם הם מפרידים ואדרבה על ידי ייחודם בנשותיהם הם מייחדים ומתחברים בשכינתא, והאיך משה בהפך שבהפרדו הוא מייחד בשכינתא לזה אמר הכתוב המקום אשר אתה עומד עליו דהיינו משה מעלמא דדכורא בעלה דמטרוניתא דהיינו מקום אשר אתה עומד עליו אדמה קדשה, אבל שאר בני אדם הם למטה משכינה מאירים לה וצריכים להתייחד בנשותיהם להשפיע ולהאיר בשכינה אותו המאור, ולכן האמרו של נעלך, היינו תסיר את הזווג הגשמי ובמקומו תקח הזיווג הרוחני (אור יקר).

³⁷ נמחק זלפ"מ, ולרך אמת והגר"א גורסים את המוסגר.

³⁸ עי' אריכות בהיכלות פקודי רנה ע"א [לב ע"ב] (יהל אור). ר"ל לחלוץ נעל דהאי עלמא ולנעול נעל דשכינתא (יהל אור)

³⁹ כאלו נאמר המצות יש בהם גשמי ורוחני ועל ידי הגשמי נעשה ברוחני ומשה נפטר מן הגשמי וקיים ברוחני לבד כענין הבחינה שעסק במצות אדם בגן עדן בהפשטה מן הצד החומרי מכל וכל יותר מאדם הראשון. ועוד כי מסוד המטרו"ן נמשך לנו סוד פשטי התורה וקיום המצות בגשמיות והיינו סוד הנעל שאנו נועלים בו, ולכן אמר של נעליך הסתלק ממנה אל בחי' עלאה דהיינו בחינת הרוחני המסולק מן הפשט (אור יקר).

⁴⁰ הכוונה על סילוק כחותיו וחייליו מן החיים אל המות (אור יקר).

⁴¹ עי' תיקו"ז לד ע"א בת נדיב היא מלכות דשכינה.

⁴² לרך אמת, וזלפ"מ גורס את המוסגר.

⁴³ שגם הוא רומז למלכות (מ"מ).

⁴⁴ לרך אמת, וזלפ"מ "לעילא נעל אחרא" נמחק.

⁴⁵ "וכלא אתר חד נמחק בדרך אמת, וגורס את המוסגר.

⁴⁶ נמחק זלפ"מ

⁴⁷ נמחק זלפ"מ

<p>בר נש לגבה⁵⁰ ואזיל לאתטרדא בעלמי דלא אשכח אתר וקב"ה חיים עליה ופקיד לאחוהי למפרק ליה לאתבא ולאנתקנא בעפרא אחרא כמה דכתיב ואדם על עפר ישוב ואוקמוה</p>	<p>כונסת אותו אליה לאותו אדם אליה, והולך להיות מטרד⁴⁸ בעולם שלא מוצא מקום, והקדוש ברוך הוא חס עליו ומצוה לאחיו לגאול אותו, לשוב ולהיות מתוקן בעפר אחר, כמו שכתוב "ואדם על עפר ישוב" ופרשוה.</p>
<p>ואי ההוא פרוקא לא בעי לקיימא לאחוהי בהאי עלמא בעי למקטר חד נעל ברגליה וההיא אתתא דתשרי ליה ומקבלא לההוא נעל לגבה אמאי נעל אלא בגין דההוא נעל בגין מיתא⁵¹ הוא⁵² (ס"א בגין דההוא נעל קיומא דמיתא הוה בהאי עלמא)⁵³ ואתיהיב ברגליה דחייא אחוהי ואתתא מקבלה לההוא נעל לגבה לאחזאה דהא ההוא מיתא בין חייא אהדר בעובדא דא</p>	<p>ואם אותו גואל לא רוצה להעמיד את אחיו בעולם הזה, צריך לקשר נעל אחת ברגלו, ואותה אשה שתשרה אתו מקבלת אליה אותה נעל. ולמה נעל, אלא משום שאותה נעל היא בגלל המת, (משום שאותה נעל היא קיום המת היה בעולם הזה), ונתנה ברגלי אחיו החי, והאשה מקבלת אליה אותה נעל להראות שהרי אותו מת חזר לבין החיים במעשה הזה.</p>
<p>והיא בהפוכא מההוא נעל דנטיל מיתא מחייא והשתא האי נעל נטיל חייא ממיתא ובההוא נעל ההוא מיתא לא אזיל בין חייא⁵⁵⁴ (נ"א ובעי נעל דההוא מיתא דא אזל ביה בחייו)⁵⁷⁵⁶ ואתתא נטלא ליה לגבה לאחזאה דההוא אתתא עטרת בעלה נטלא ליה ומקבלא ליה לגבה</p>	<p>והוא בהפיק מאותה נעל שלוקח המת מהחי, וכעת נעל זו לוקח החי מן המת, ובאותה נעל אותו המת הולך בין החיים. (וצריך נעל של המת הזה הולך בו בחייו) והאשה לוקחת אותה אליה, להראות שאותה אשה עטרת בעלה, לקחה אותה ומקבלת אותה אליה.</p>
<p>ובעי לבטשא ליה לההוא נעל בארעא לאחזאה דשכיך גופיה דההוא מיתא וקב"ה לזמנא דא או לבתר זמנא חיים עליה ויקבל ליה לעלמא אחרא תו בטשותא דההוא נעל בידא⁵⁸ (ס"א מידא) דאתתא לארעא לאחזאה דהא יתבני ההוא מיתא בעפרא אחרא⁵⁹ דהאי עלמא והשתא יתוב לעפריה</p>	<p>וצריך להכות באותה נעל בארץ להראות שנשקט גוף אותו המת, והקדוש ברוך הוא בזמן זה או לאחר זמן יחוס עליו, ויקבל אותו לעולם אחר. עוד הכאה של אותה הנעל ביד (מהיד) של האשה לארץ להראות שיבנה אותו המת בעפר אחר בעולם הזה, וכעת ישוב לעפרו שהיה משם</p>

⁴⁹ עי' לעיל הערה 41.

⁴⁸

⁵⁰ לעורר מ"נ כמו מי שקיים פרו ורבו (רח"ו).

⁵¹ מיתא (דכך אמת), למיתא (דפ"מ).

⁵² אע"פ שאמר לעיל נעל דחליצה רומז למלכות כואן אמר שהוא רומז לאותו שמת בלא בנין (מ"מ).

⁵³ נמחק דלפ"מ.

⁵⁴ שלא תהיה נשמתו נעה ונדה בין החיים כמו שהיתה קודם החליצה (מ"מ).

⁵⁵ ביה לחייא (דפ"מ).

⁵⁶ לא נמצא לו שורש כלל ויש נסחא אחרת יותר נכונה והיא זאת ובההוא נעל ההוא מיתא לא אזיל בין חייא וכו' כלומר דע"י חליצת הנעל ההוא גורמת האשה היא אל המת ההוא שלא יצטרך להיות נדח בעולם הזה בין החיים לבקש לו מנות יען כי אינו יכול לעלות למקומו כשאר המתים יען כי ע"י זה הנעל אתתא נטלא ליה וכו' ושכיך גופיה דההוא מיתא (שער הגלגולים) (רח"ו).

⁵⁷ נמחק דלפ"מ.

⁵⁸ דפ"מ גורם אתה מוסגר.

⁵⁹ קרוב ליבנות בגוף אחר כדי שיתקן (מ"מ).

<p>דהוה מתמן בקדמיתא (אכדין יתוב לעפרה)⁶⁰ וכדין⁶¹ ההיא אתתא תשתרי למעבד זרעא אחרא ואוקמוה</p>	<p>בהתחלה. (ואז ישוב לעפרו) ואז אותה אשה תתיר לעשות זרע אחר וכך פרשוה.</p>
<p>ת"ח ע"ד מאן דבעי לקיימא קיים נטיל נעליה ויהב להבריה לקיימא עליה קיימא (דבת נדיב)⁶² הה"ד וזאת לפנים בישראל על הנאולה מאי וזאת קיימא שלים בכלא לפנים בישראל כד הוּו צנועין קדישין לקיים כל דבר כל דבר ממש דהא דא הוא קיומא וכדין וזאת התעודה בישראל ודאי דלא תימא דהסכמה בעלמא היא ומדעתייהו עבדי לה אלא קיומא עלאה הוה למהוי עובדיהו לרזא⁶³ (בקיומא) דלעילא</p>	<p>בא וראה, על כך מי שרוצה להעמיד ברית נוטל נעלו ונותן לחבירו להעמיד עליו ברית (של בת נדיב), זהו שכתוב "וזאת לפנים בישראל על הגאולה" מה זה "וזאת", ברית שלימה בכל לפנים בישראל, כשהיו צנועים קדושים לקיים כל דבר, כל דבר ממש, שהרי זהו העמדה ואז "וזאת התעודה בישראל" ודאי, שלא תאמר שהסכמה בעלמא היא ומדעתם עשו אותה, אלא העמדה עליונה היתה להיות מעשיהם (בקיום) בסוד של מעלה.</p>
<p>כיון דאסניאו חייבין בעלמא כסיאו מלה בגוונא אחרא בכנפא⁶⁴ דמלבושא והאי מלבושא היא תקונא עלאה ורזא דמלה ולא יגלה כנף אביו כתיב</p>	<p>כיון שהתרבו רשעים בעולם, כסו הדבר באופן אחר, בכנף המלבוש, והמלבוש הזה הוא תקון עליון, וסוד הדבר כתוב "ולא יגלה כנף אביו".</p>
<p>קפ/ב</p>	
<p>זאת חקת התורה זאת דא את קיימא דלא אתפרש דא מן דא⁶⁵ (וכד אתפרע דא⁶⁶ כלה)⁶⁷ דאקרי זה⁶⁸ ומנוקבא עייל לדכר⁶⁹ וע"ד שמו"ר וזכו"ר כחדא⁷⁰ מחבר</p>	<p>"זאת חקת התורה", "זאת", זו אות הברית שלא יפרדו זה מזה, (וכאשר נפרע זה הכל) שנקרא "זה", ומהנקבה עולה לזכר, ועל זה שמור וזכור מתחברים כאחד.</p>
<p>חקת התורה חק התורה⁷¹ מבעי ליה מה</p>	<p>"חקת התורה" היה צריך להיות "חק</p>

⁶⁰ לפ"נ גורס אתה מסוגר.

⁶¹ כלין (לפ"מ).

⁶² לפ"מ גורס אתה מוסגר.

⁶³ לפ"מ גור סאת המוסגר.

⁶⁴ כנף בגימ' נע"ל (רח"ו).

⁶⁵ פי' את קיימא הוא היסוד הדבוק בעטרה והיינו זאת. ח"ק וח"ק הוא היסוד כמד"א וחק בשאר שם והם אינן מתפרשין דא מן דא ר"ל היסוד מן העטרה (זהר הרקיע). כתב בס' אור ישר היא עטרת היסוד דזעיר שאינה נפרדת מן היסוד לעולם (מ"מ).

⁶⁶ ר"ל כשנעשה מצות פריעה אז מתגלים ה"ח כולם כנודע מדרוש האונאה ואז מתמתקים ה"ג שהיו עומדין בעטרת היסוד ואז הנימול הזה נכנס מנוק' מגדר הנקבה מילה לבדה ונכנס למדריגת הזכר. וז"ש וע"ד זכור ושמור שהם מילה ופריעה כחדא מתחברין (זהר הרקיע). אחר שעשינו הפריעה שנתגלית העטרה כולא איקרא זה שגם העטרה נק' זה בכל היסוד הנקרא זה (מ"מ).

⁶⁷ לרך אמת נמחק המוסגר. לתפרש לך מן לך נמחק דלפ"מ ובמקומו גורס לתפרע וכל לתפרע לך כלל.

⁶⁸ וכל לתפרש (נוסף בדרך אמת)##

⁶⁹ שגם העטרה שהיא המלכות נקרא זה כמו הזכר (מ"מ).

⁷⁰ עי' ח"א לב ע"א: מילה ופריעה, זכור ושמור, צדיק וצדק, דכר ונוקבא, אות ברית דא יוסף, וברית דא רחל.

⁷¹ שהרי פי' דקאי על היסוד וא"כ אמאי נקט לשון נקבה, אלא חקת ודאי ר"ל שחזר מפ' הראשון כסדר כל אלא הנזכר בתלמוד אלא ה"פ חקת וודאי שהוא יסוד דנוקבא ולכן כתיב חקת לרמוז לנו בת' זו לכמה דברים מעיני המלכות כי המלכות היתה תחלה בציור ד' כנודע מסדר כתיבת השם. ובהכנס בה יסוד דדכורא אז נעשית מד' זו לה' זו המלכות שהיא עכשיו ציורה ד' הוית וזהו בזמן

<p>חקת אלא חקת ודאי ואוקימנא ה' ד'72 הות73 (נ"א חק)74 והא אתמר אבל ת' הוא ד' ונ' מחבר כחדא ונו"ן הא אתמר</p>	<p>התורה", מה זה "חקת". אלא "חקת" בודאי, ובארנו ה' היתה ד' (חק), והרי נתבאר, אבל ת' הוא ד' ונ' מתחברים כאחד, ונו"ן הרי נתבאר.</p>
<p>נו"ן אמאי אקראי הכי בנו"ן אלא כד"א ולא תונו איש את עמיתו דהשתא היא באנפאה נהירין ועבדא אונאה לבני נשא לבתר מחיא כחויא ושצי וקטיל ואמרה לא פעלתי און ועל דא הכי אקרי בנו"ן דאתמר עלייהו75 ת' כלא כחדא דל"ת נו"ן ד' נו"ן76 דל"ת רי"ש (ה"א ה"א)77 רי"ש ודל"ת חד מלה הוא ובאתו"ן גליפין אנון78 ת"ח חקת (ס"א אינון חו"ק ו"ת)79 וכלא חד מלה80</p>	<p>נו"ן למה נקראת כך, בנו"ן, אלא כמו שנאמר "ולא תונו איש את עמיתו", שכעת היא בפנים מאירות ועושה אונאה לבני אדם, ואחר כך מכה כמו נחש ומשמדה והורגת, ואמרה "לא פעלתי און", ועל זה כך נקראת בנו"ן, שנאמר עליה ת', הכל כאחד, דל"ת נו"ן, ד' נו"ן, דל"ת רי"ש, (ה"א ה"א) רי"ש ודל"ת, דבר אחד הוא, ובאותיות חקוקות הם ת"ח, חוקת (הם חו"ק ו"ת) והכל דבר אחד.</p>
<p>דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה האי פרה לדכיותא קא אתייה לדכאה למסאבי פרה81 דקבילת מן שמאלא82 ומאן הוא לשמאלא שור83 כד"א (יחזקאל א י) ופני שור מהשמאל אדומה סומקא כוורדא84 דכתיב כשושנה בין החוחים אדומה גזרת דינא</p>	<p>"דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה", פרה זו באה לטהר, לטהר לטמאים, פרה שמקבלת מהשמאל, ומיהו לשמאל, שור, כמו שנאמר "ופני שור מהשמאל". אדומה, אדומה כשושנה, שכתוב "כשושנה בין החוחים", אדומה גזרת הדין.</p>
<p>תמימה מאי תמימה כמה דתנינן שור תם</p>	<p>"תמימה", מה זה "תמימה", כמו ששינו שור תם ושור מועד, שור תם</p>

שהיא ברחמים אבל בזמן שיש בה גבורות לבד ולא הו' זעירא יסוד דכורא אז אינה רק צורת ת'
והם ד' ונ' מחוברים יחד כזה ת' ר"ל כי כל הה"ג כ"א כלול מ' הם עולים נ' ונקרא נו"ן שדנה את
העולם (משלי ל כ) ואמרה לא פעלתי און שאינה הורגת רק הרשעים ולכן נק' נו"ן (זהר הרקיע).
מלכות שהתורה היא בזעיר וחוק הוא בזעיר כמ"ש כי חוק לישראל הוא וא"כ מאי חקת כי ת'
מורה על הנקבה (מ"מ).

72 ה' ד' נמקח זלפ"מ ובמקומו ואיתא חד

73 פי' שתחילה היתה דלה וענייה ואחר שנזדווג עמה היסוד שהיא ו' זעירא שבתוך הד' אז נעשית
ה' אבל ת' הוא ד' ונו"ן בצורה היא ת' נ' אמאי אקרי הכי פי' בשלמא ד' נקרא המלכות כך לפי
שהיא דלה אבל נו"ן אמא נק' המלכות כך (מ"מ).
עי' ספד"צ ל ע"א: ה' ד' הות בקדמיתא ומדאתעברת ביה בגווה אפיקת ו'.

74 נמחק זלפ"מ

75 דרך אמת, וזפד"מ מליהו, "לאתמר עלייהו" נמחק זג"א.

76 ד' נו"ן נמחק זלפ"מ

77 זלפ"מ גורס את המוסגר. "דל"ת נו"ן ד' נו"ן דל"ת רי"ש (ה"א ה"א)" נמחק זג"א ובמקומו איתא
נו"ן דל"ת.

78 נמחק זלפ"מ, ומופיע זמ"מ.

79 נמקח זלפ"מ, ומופיע זמ"מ.

80 היינו שיש בה ד'נ שרומזים על מלכות ומ"ש ד"ר פי' ד' היא כמו ר' בצורה ומ"ש ובאתון
גליפן אינון חוק' ות' פי' חוק הוא זעיר ות' היא מלכות ובא לרמוז שהם מחוברים במילת חוקת
(מ"מ). ר"ל נו"ן מלא (כו', ק"ו) ובחושבנא דאתון ר"ח יצחק ק"ו קו המדה ושניהם חושבן שד"י
(יהל אור).

81 מלכות (אור יקר).

82 רחל בקבלתה ה"ג דמנצפ"ך (רח"ו). פרה ר"ל ה' שהיא מלכות מקבלת פר (מ"מ).

83 גבורה (אור יקר).

84 שיש לובן מעורב באדמימותא, ולכן דינא רפיא (אור יקר).

<p>ושור מועד שור תם⁸⁵ דינא רפיא שור מועד דינא קשיא אוף הכא תמימה דינא רפיא גבורה תתאה דא היא תמימה גבורה עלאה דא היא דינא קשיא⁸⁶ והיא יד החזקה תקיפא</p>	<p>דין רפה, שור מועד דין קשה, גם כך תמימה דין רפה, גבורה תחתונה, זוהי תמימה. גבורה עליונה זהו דין קשה, והיא יד החזקה תקיפה.</p>
<p>אשר אין בה מום כד"א כלך יפה רעיתי ומום אין בך⁸⁷ אשר לא עלה עליה עול על כתיב⁸⁸ כד"א ונאם הגבר הוקם על⁸⁹ מ"ט בגין דהיא שלומי אמוני ישראל⁹⁰ ועליה לאו היא אלא עמה⁹¹ אשר לא עלה עליה על היינו דכתיב בתולת ישראל⁹² בתולה ואיש לא ידעה⁹³</p>	<p>"אשר אין בה מום" כמו שנאמר "כלך יפה רעיתי ומום אין בך". "אשר לא עלה עליה עול", כתוב "על" כמו שנאמר "ונאם הגבר הוקם על", למה משום שהיא שלומי אמוני ישראל, ועליה לא היא אלא עמה. "אשר לא עלה עליה עול" היינו שכתוב "בתולת ישראל", "בתולה ואיש לא ידעה".</p>
<p>ונתתם אותה אל אלעזר מצוותה בסגן ואוקמוה מ"ט ליה ולא לאהרן אלא אהרן שושבינא דמטרוניתא⁹⁴ ועוד דאהרן לא אתי מסטרא דטהור אלא מסטרא דקדוש⁹⁵ ובגין דדא אתייתא לטהרה לא אתייהיב ליה</p>	<p>"ונתתם אותה אל אלעזר", מצוותה בסגן, ופרשוה למה לו ולא לאהרן, אלא אהרן שושבין המלכה, ועוד שאהרן לא בא מצד של טהור אלא מצד של קדוש, ומשום שזה בא לטהרה לא ניתן לו.</p>
<p>כל מלה דהאי פרה היא בשבע ז' כבוסים וכו' והא אתמר מ"ט בגין דהיא שבע שני שמטה ובת שבע אתקרי וע"ד כל עובדוי בשבע</p>	<p>כל דבר בפרה זו היא בשבע, שבעה כבוסים וכו', והרי נתבאר, למה, משום שהיא שבע שני שמטה, ובת שבע נקראת, ועל כך כל מעשיה בשבע.</p>
<p>ת"ח כל מאי דאתעביד מהאי פרה בגין לדכאה ולא לקדשא ואע"ג דאתייהיב לסגן הוא לא שחייט ולא שריף בגין דלא ישתכח דינא בסטרוי וכ"ש אהרן דאיהו בדרגא שלים יתר דלא בעי לאשתכחא תמן ולאזדמנא תמן</p>	<p>בא וראה, כל מה שנעשה מפרה זו בשביל לטהר ולא לקדש, ואף על גב שנתנה לסגן, הוא לא שוחט ולא שורף, בשביל שלא ימצא דין בצדו, וכל שכן אהרן שהוא בדרגה יותר מושלמת, ולא צריך להמצא שם ולהזדמן לשם.</p>

⁸⁵ פי' רחל ושור מועד פי' לאה כדמפרש (מ"מ).

⁸⁶ לאה דינים תקיפין (רח"ו).

⁸⁷ היינו שאין הקלי' אוחזת בה (אור יקר).

⁸⁸ שהוא הת"ת (אור יקר).

⁸⁹ פי' שארז"ל שהיו מתים מאה אנשים בכל יום עמד דוד והתקין ק' ברכות ותעצר המגפה וז"ש הוקם ע"ל גי' ק' והם כנגד י"ס דזעיר כל א' כלול מעשר הם מאה שמתקנים המלכות (מ"מ)

⁹⁰ ר"ל שמשלמת לכל ספירה וספירה (מ"מ).

⁹¹ פי' דהיינו שאין הי"ס הנק' על עליה דהיינו שנסתלקו ממנה אלא עמה ושיעור הכתוב אשר לא עלה מעלה על הנז' (מ"מ).

⁹² פי' כמו ד"א שמפרש עול היא הקלי' (מ"מ). סוד בתולה הנה הוא מלכות, נוק' דז"א, שהיא בתולת ישראל כמ"ש בזוה"ק (פ' חוקת קפ ע"ב), והנה היא בתולה בעת שהיא בלא זווג, ובפרט אחר החורבן והגלות שאז תרעין דילה סתימין, והיא בתולה ממש ואיש לא ידעה (בראשית כד טז) מפחד החיצונים, שלא יתאחזו בהזווג הזה (דע"ה ח"ב קד ע"א).

⁹³ פי' במעשה זה אין בו רמז יחוד אלא הכל תגבורות הדינים על הפרה סוד שריפתה ועשייתה חוץ למחנה ובבחי' זו לא עלה עליה על שהוא הת"ת הכולל כל ה' עליונה וה' תחתונה בסוד רקיע בתוך המים ולזה לא ניתנה לאהרן שהוא שושבינית היחוד (זהר הרקיע).

⁹⁴ תפקידו לייחדה ובפרה אין צריך יחוד כדלקמן (אור יקר).

⁹⁵ עי' לעיל קעו ע"ב שקדוש שייך לכהן, ולוי לטהור.

<p>האי פרה כיון דאתעביד אפר⁹⁶ בעי⁹⁷ למשדי ביה עץ ארז ואזוב ושני תולעת והא אלין אתמרו ואסף איש טהור ולא קדוש והניח מחוץ למחנה במקום טהור דהא טהור לא אקרי אלא מן סטרא דמסאב בקדמיתא</p>	<p>פרה זו כיון שנעשתה אפר, צריך לזרוק בה עץ ארז ואזוב ושני תולעת, והרי אלה נאמרו "ואסף איש טהור" ולא קדוש, "והניח מחוץ למחנה במקום טהור", שהרי טהור לא נקרא אלא מצד שמטמא בהתחלה.</p>
<p>רזא דכלא האי דכתיב למי נדה חטאת היא בגין דכל דינין תתאינ⁹⁸ וכל אינון דאתו מסטרא דמסאבא כד איהו ינקא מסטרא אחרא ויתיבת בדינא כד"א מלאה דם הודשנה מחלב כדין כלהו מתערי ומסתלקי ושראן בעלמא כיון דעבדי האי עובדא דלתתא וכל האי דינא באתר דא דהאי פרה ורמאן עלה עץ</p>	<p>סוד הכל, זה שכתוב "למי נדה חטאת היא", משום שכל דינים התחתונים, וכל אלו שבאים מצד הטומאה, כשיונקים מצד אחר ויושבים בדין, כמו שנאמר "מלאה דם הדשנה מחלב" אז כולם מתעוררים ומסתלקים ושורים בעולם, כיון שעושים מעשה זה שלמטה, וכל הדין הזה במקום זה של פרה זו, וזורקים עליה עץ</p>
<p>רע"מ</p>	
<p>פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום וגו' אסור לחרוש בשבת חרישה דשור דאתמר על גבי חרשו חורשים ושכינתא תתאה איהי פרה אדומה מסטרא דגבורה תמימה מסטרא דחסד דאיהו דרגא דאברהם דאתמר ביה התהלך לפני והיה תמים</p>	<p>"פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום וגו'", אסור לחרוש בשבת חרישה של שור, שנאמר "על גבי חרשו חורשים", ושכינה תחתונה היא פרה אדומה מצד הגבורה, תמימה מצד החסד, שהוא דרגת אברהם שנאמר בו "התהלך לפני והיה תמים".</p>
<p>אשר אין בה מום מסטרא דעמודא דאמצעיתא אשר לא עלה עליה עול מסטרא דשכינתא עלאה דאיהי חירו באתר דאיהי שלטא והזר הקרב לית רשו לסטרא אחרא לשלטאה לא שטן ולא משחית ולא מלאך המות דאינון מסטרא דגיהנם</p>	<p>"אשר אין בה מום" מצד העמוד האמצעי, "אשר לא עלה עליה עול", מצד שכינה עליונה, שהיא חירות במקום שהיא שולטת, "והזר הקרב", אין לו רשות לצד האחר לשלוט, לא שטן ולא משחית ולא מלאך המות, שהם מצד הגיהנם.</p>
<p>קפא/א</p>	
<p>זהר</p>	
<p>ארז וגו' כדין אתחלש חילא דלהון ובכל אתר דשראן אתברו ואתחלשו וערקין מניה דהאי חילא דלהון אתחזי כגוונא דא לגבייהו כדין לא שראן כבר נש ואתדכי</p>	<p>ארז וגו', אז נחלש כחם. ובכל מקום ששורים נשברים ונחלשים ובורחים משם, שהרי כחם נראה כדוגמא זה לגביהם, ואז לא שורים באדם והוא נטהר.</p>
<p>וע"ד אתקרי מי נדה מייא לדכאה כד עלמא שארי בדינא וסטרא מסאבא אתפשט בעלמא הכא אתכלילין כל זינין מסאבי וכל זיני דכיו</p>	<p>ועל זה נקראים "מי נדה". מים לטהר, כשהעולם שרוי בדין וצד הטומאה מתפשט בעולם, כאן נכללים כל מינים של טומאה, וכל מיני טהרה.</p>

⁹⁶ ז"ל הרב בליקוטים [אולי ליקוטי תורה כי תשא] דע כי ה"ג מתאספים בחוטם ואז הם מתבסמים וכל החמשה חוזרים בסוד אחד ואזה פרה פר ה' שהם החמשה גבורות הנה עתה היו אפשר ר"ל אחד פ, שכולם נכללו באחד (מ"מ).

⁹⁷ דע כי הגבוה מתאספים בחוט' ואז הם מתבסמים וכל החמשה חוזרים בוסד א' וזהו פרה פר ה' שהם ה"ג הנה עתה היו אפר ר"ל א' פר שכולם נכללו באחד (רח"ו).

⁹⁸ עיין מ, ש באדרת נשא בענין כורסייה דשביבין ותבין כי אין הדברים כפשטן (רח"ו).

<p>ומשום זה, טומאה וטהרה כלל עליון בתורה, ובארוה החברים. אמר רבי שמעון, אלעזר עשית שלא יאמרו החברים דבר אחריו.</p>	<p>ובגין כך טומאה וטהרה כללא עלאה דאורייתא ואוקמוה חברייא אר"ש אלעזר עבדת דלא יימרון חברייא מלה אבתוך</p>
<p>פתח רבי שמעון ואמר "המשלח מעינים בנחלים וגו', ישקו כל חיתו שדי וגו'" פסוקים אלו אמרם דוד המלך ברוח הקודש ויש להתבונן בהם. בא וראה, בשעה שחכמה עליונה מכה בחקיקות, אף על גב שהיא נסתרת בכל הצדדים, נפתח ונמשך ממנה נהר אחד מלא (וממלא לשערים) בשערים עליונים.</p>	<p>פתח ר"ש ואמר המשלח מעינים בנחלים וגו' ישקו כל חיתו שדי וגו' פסוקים אלו אמרם דוד המלך ברוח הקודש ויש להתבונן בהם. בא וראה, בשעה שחכמה עליונה מכה בחקיקות, אף על גב שהיא נסתרת בכל הצדדים, נפתח ונמשך ממנה נהר אחד מלא (וממלא לשערים) בשערים עליונים.</p>
<p>כמבוע ומקור של מים שממלא נוד גדול ממנו, ומשם נמשכים מבועים של נחלים ונהרות בכל צד. כך זה בשביל דקיק אחד שלא נודע, מושך</p>	<p>כמבועא ומקורא דמיא דמל¹⁰⁵ קוזפא רבא מניה ומתמן אתמשכן מבועין דנחלין¹⁰⁶ ונהרין בכל סטר כך האי¹⁰⁷ בחד שביל דקיק¹⁰⁸ דלא אתיידע משיך ונגיד</p>

⁹⁹ כל המשריין דילה שהם החיות הקודש והאופנים כמ"ש בפ' חקת (קפא ע"א) (דע"ה ח"ב קכא ע"ב).

¹⁰⁰ אבא (רח"ו). השער הכללי, סוד י', כולל עשרה גי' חכמת"א עלא"ה, כלל עשרה חכמות, עשרה ספירות (הגרמ"מ).

¹⁰¹ כשמכה בחקיקות, כלומר שמכה בכח להיות חוקק, והן נחקקין בדבר הנגדי הקשה, סוד הנוקבא, סוד בינה, כי חכמה בינה גי' גליפוי"ע, והן י"ג מדות, הנשרשין בעשרה וגי' רשין כלולין זה בזה, בסוד בט"ש, ב'רכה ש'מחה ט'ובה, ב' א"ש מתיחדין זה בזה בסוד י"ה של אי"ש אש"ה, בסוד חקק י"ה [ריש ס"י], והה' נכלל ביו"ד בסוד ה' בחי' שביל' גי' קוצין וב' מחברים, הרי ה', ושורש ה' הוא טיפ"ה הכללי, בסוד ד"ק, שמזה נחלק לעשרה בחינות, ומשם נחלקים בסוד שערות הנמשכין מן השער הכללי, נ' שערי בינה. וזה השער הכללי בינה, מנה דינין מתעדין [עי' זח"א קנא]. בסוד השער גי' יצ"ר הר"ע, שנמשך מעשרה מאמרות, ליתן שכר טוב כו', ולהפרע כו' [אבות פ"ה], ושרשיהן במאמר"ת, גי' רל"ב תנ"ה שמות דאר"א של זר"ע קוד"ש, והשכר והעונש הוא בעשרה דרגין הכלולין בחכמת"א עלא"ה, ובט"ש בגילופי, י"ג מדות הרחמים והיפוכן, שנשרש בכ"ו דרכי יהו"ה, פלג יר"י י"ג וי"ג, וזה גילפוי"י נחקקין זה בזה, אחד באחד יגשו [עי' איוב מא], הוא אחד ושמו אחד (הגרמ"מ).

¹⁰² שאע"פ שאנו אומרים בלשון נקבה חכמתא עלאה, ונקבה הוא קצת מפרש ומגלה סוד הענין, אך כיון שנקרא בשם חכמתא עלאה, כלולה היא בחכמה, והחכמה נעלמה מעין כל חי, והיא טמירא בכל סטריין, גנוזה מכל צד, שזה השער אשר צדיקים יבואו בו [עי' תהלים קיח], הוא טמיר בד' סטריין של העולם, בסוד צדי"ק, צפ"ן דר"ם י"ם קד"ם, וכל צד מאלו הד' רוחות יש בו חכמת"א עלא"ה גנוזה, ואשרי המגיע לער"ב בק"ר [עי' דניאל ח] גי' יונה ב"ן אמת"י, להשיג אלפים ושלושה מאות, שהוא ד' פעמים חכמת"א עלא"ה, ובכל א' מכל צד יש ער"ב בק"ר, ב' פעמים ר"ח חכמה, בסוד הדין והחסד, ב' בחי' נפ"ש, נשף יומא ואתא לילה, נשף לילה ואתי יומא [עי' ברכות ג ע"ב]. והצדיק מיחד ער"ב בק"ר בסוד עקד"ת יצח"ק ב"ן אברה"ם, גי' שח"ר, כלול ערב בקר ביחד, וחסד ומשפט אשירה [תהלים קא] וכו' (הגרמ"מ).

¹⁰³ ותמיד הנהר סוד נהר יוצא מעדן [בראשית ב], והוא מזר"ח גי' נה"ר, ולכן נהרא הוא א', שהוא האור המאיר דרך צד מזרח, ולא צד מזרח, כי זה הצד לית לה אור מצד עצמה, רק נקרא מזרח ע"ש ששם מתחיל האור לזרוח, אבל נהר הוא תרגום של אור עצמו, המאיר ומתחיל דרך מזרחו כו' (הגרמ"מ).

¹⁰⁴ אמא (רח"ו).

¹⁰⁵ יסוד שלה (רח"ו).

¹⁰⁶ צנורות שבז"א (רח"ו).

¹⁰⁷ כך הלוי (נמחק בהגרמ"מ).

¹⁰⁸ שביל דעת ז"א שבו יסוד דאבא (רח"ו). כי שביל הוא עי"ן נו"ן נו"ן גי' שביל, וזהו ואנכי ידעתיך בש"ם [שמות לג], גי' שביל, ודק"ק גי' ר"ח, ח"ד שביל דק"ק גי' ש"ר חכ"ם, סוד ר"ח צמר"ד, לשון קודש של עמר נקי, שרוח חכמה בא מדרך השערות, אשר הן כעמר נקי, שהן משיכין דמבועי דחכמתא, ולא השערות עצמן, אלא רוח שבהן שהוא סוד צמר"ד, וידוע שם זה מקורו,

<p>ההוא נהר דנגיד¹⁰⁹ ונפיק וממלי לההוא נחלא עמיקא ומתמן אתמשכאן מבויעין ונחלין ואתמליין¹¹⁰ מניה הה"ד המשלח מעינים בנחלים וגו' אלין נהרי עלאי¹¹¹ קדישא דאפרסמונא דכייא וכלהו אתשקין כחד¹¹² מההוא נביעא¹¹³ דנחלא עלאה קדישא דנפיק ונגיד</p>	<p>ושופע אותו נהר ששופע ויוצא וממלא לאותו נחל עמוק, ומשם נמשכים מבויעים ונחלים ומתמלאים ממנו, זהו שכתוב "המשלח מעינים בנחלים וגו'", אלה נהרות עליוני קודש של אפרסמון טהור, וכולם מושקים כאחד מאותה נביעת הנחל העליון הקדוש שיוצא ושופע.</p>
<p>לבתר ישקו כל חיתו שדי¹¹⁴ היינו דכתיב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים הני ד' ראשין אלין אינון חיתו שדי כללא דכל אינון משריין וכל אינון חיילין דאחידן בהו שדי אל תקרי שדי אלא שדי דהוא נטיל ואשלים שמא מיסודא דעלמא</p>	<p>אחר כך "ישקו כל חיתו שדי", היינו שכתוב "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" ארבעה ראשים אלה הם חיתו שדי, כלל כל אותן מחנות וכל אותם חיילות ששדי אחוזה בהם, אל תקרי שדי אלא שדי, שהוא נוטל ומשלים את השם מיסוד העולם.</p>
<p>ישברו פראים לצמאם¹¹⁵ אלין אינון דכתיב בהו והאופנים ינשאו לעומתם כי רוח החיה באופנים מאן חיה אלא אלין חיתו שדי ארבע אינון וכל חד וחד לחד סמרא דעלמא וההוא אקרי חיה ואופנים לקביל כל חד וחד ולא אזלין אלא מרוח דההיא חיה דאזיל עליהו</p>	<p>"ישברו פראים צמאם", אלה אותם שכתוב בהם "והאופנים ינשאו לעומתם כי רוח החיה באופנים", מי החיה, אלא אלו חיתו שדי ארבע הן, וכל אחת ואחת לצד אחד של העולם, ואותו שנקרא חיה, ואופנים מול כל אחד ואחד, ולא הולכים אלא מרוח אותה חיה שהולכת עליהם.</p>
<p>וכד אלין מתשקיין מההוא שקיו עלאה כל שאר חיילין אחרנין אשתקיין¹¹⁶ ואתרוון ומשתרשן בשרשיהו ואתאחדן אלין באלין בדרגין ידיען הה"ד עליהם עוף השמים ישכון וגו'</p>	<p>וכאשר אלה מושקים מאותה השקאה עליונה, כל שאר החיילות האחרים מושקים ומרווים ומשתרשים בשרשיהם. ונאחזים אלה באלה בדרגות ידועות, זהו שכתוב עליהם "עוף השמים ישכון וגו'".</p>
<p>משקה הרים מעליותיו וגו' אלין שאר דרגין עלאין לבתר כל דא מפרי מעשיך תשבע הארץ (ס"א לתתא וכל עלמין וכו') ארעא עלאה קדישא וכד איהי מתברכא כל עלמין כלהו חדאן ומתברכאן דא בשעתא דברכאן משתכחי משקיו דנחלא עמיקא</p>	<p>משקה הרים מעליותיו וגו' אלו שאר דרגות עליונות. אחר כל זה "מפרי מעשיך תשבע הארץ" (למטה וכל העולמות וכו') ארץ עליונה קדושה, וכשהיא מתברכת, כל העולמות בשמחה ומתברכים, וזה</p>

וזהו רוח צמרכ"ד ג' ח"ד שב"ל דקי"ק, ומשם מש"ך ונגי"ד, משיך לעצמו ונגיד לאחרים, כמו נגיד ומצוה לאומים [ישעיה נה], משחתיך לנגיד על עמי [עי' שמ"א ט], שיהא מושך ומנהיג לאחרים, ומש"ך הוא סוד ש"ע, שהוא מסוד א"ל, אל"ף למ"ד ב' פעמים גי' מש"ך, ומן הרוח שבו ל"ב נתיבות חכמה ו"ב מדות טובת, נגיד בסוד בינ"ה, ונגי"ד גי' חכמ"ה, שבזה ממשיך ומנהיג אחרים בחכמה (הגרמ"מ).

¹⁰⁹ יסוד דז"א (רח"ו). נהר דנגיד ונפיק גי' מזר"ח ומער"ב ע"ה, שמזה מתגלה סמ"ך וא"ו דל"ת, בסוד ע"ת זמ"ן, לכל עת וזמן לכל חפץ [קהלת ג], ומתגלה לו כפי עת וזמן ההוא (הגרמ"מ).

¹¹⁰ במלכות (רח"ו).

¹¹¹ ספי' שבבריאה הנקרא אפרסמון וסיפא דקרא קדריש (רח"ו).

¹¹² שרפים שבבריאה דתמן אימא מקננא בכרסייא (רח"ו).

¹¹³ יסוד דז"א דאצילות (רח"ו).

¹¹⁴ ד' חיות שביצירה ששם מט"ט הנק' שדי"י (רח"ו).

¹¹⁵ פראים גימ' פרים ע"ה והם סוד מנצפ"ך סנדלפון עולה פ"ר שבעולם האופנים ששם סנדלפון

(רח"ו).

¹¹⁶ עד עכשיו דיבר בפנימיות העולמות ועתה ידבר בחיצוניות העולמות (רח"ו).

<p>דכלא</p>	<p>בשעה שנמצאות ברכות מהשקאת הנחל העמוק של הכל.</p>
<p>ובשעתא דעלמא יתיב בדינא ברכאן לא משתכחן לנחתא בעלמא וכדין אסתאב מקדש (ס"א ובשעתא דברכאן לא משתכחי לנחתא בעלמא כדין עלמא יתיב בדינא ומספרא דשמאלא רוחא אתער ואתפשט בעלמא) וכמה חבילי טריקין משתכחי בעלמא ושראן (בכמה אתרי) על בני נשא ומסאב ההוא רוחא להו כבר נש דגוע (ס"א כבר האי רוח) ורוח מסאבא שריא עליה הכי נמי שריא למאן דיקרב בהדיה</p>	<p>ובשעה שהעולם יושב בדין, ברכות לא נמצאות לרדת בעולם, אז נטמא המקדש. (ובשעה שאין נמצאות ברכות לרדת בעולם, אז העולם יושב בדין, ומצד שמאל מתעוררת רוח ומתפשטת בעולם), וכמה חבילות של מזיקים נמצאים בעולם ושורים (בכמה מקומות) על בני אדם, ומטמא את אותה הרוח, כמו בן אדם שגוע (כבר הרוח הזו) ורוח הטומאה שורה עליו, כך גם שורה למי שיתקרב אליו.</p>
<p>הה"ד הסתיר פניך יבהלון וגו' האי קרא מאי קא מיירי אלא תסתיר פניך יבהלון דהא לא אתשקיין לאשתכחא ברכאן לעלמין תוסף רוחם יגועון (ג"א לאתערא) ואתער רוחא אהרא מספרא שמאלא ורוח מסאבא שריא על בני נשא על אינון דמיתין ומאן דקאים בהדיהו ועל שאר בני נשא</p>	<p>זהו שכתוב "תסתיר פניך יבהלון וגו'", פסוק זה במה מדובר, אלא "תסתיר פניך יבהלון", שהרי לא השקו להמצא ברכות לעולמות, "תוסף רוחם יגועון" (לעורר) ומתעורר רוח אחר מצד שמאל, ורוח טומאה שורה על בני אדם, על אותם שמתו, ומי שעומד עליהם ועל שאר בני אדם</p>
<p>מאי אסוותא דלהון הא דכתיב ואל עפרם ישובון דא עפר שריפת החטאת¹¹⁷ (ס"א דא עפר מקדשא דלעילא) בגין לאתדכאה ביה והיינו רזא הכל היה מן העפר ואפי' גלגל חמה</p>	<p>מה רפואתם, זה שכתוב "ואל עפרם ישובון", זה עפר שריפת החטאת (זה עפר המקדש שלמעלה), בשביל לטהר בו, והיינו סוד "הכל היה מן העפר" ואפילו גלגל חמה.</p>
<p>לבתר דמהדרין להאי עפר בגין לאתדכאה ביה מתעבר רוחא מסאבא ואתער רוחא אהרא קדישא ושארין בעלמא הה"ד תשלח רוחך יבראון ויתסון באסוותא עלאה דרוחא אהרא ותחדש פני אדמה¹¹⁸ דהא אתדכיאת (אתתא לבעלה) וחדתותי דסיהרא אשתכח ועלמין כלהו מתברכאן</p>	<p>לאחר שחוזרים לעפר זה, בשביל לטהר בו, עוברת רוח הטומאה ומתעוררת רוח אחרת קדושה ושורה בעולם, זהו שכתוב "תשלח רוחך יבראון", יבראון וירפאו ברפואה עליונה של רוח אחרת, "ותחדש פני אדמה", שהרי נטהרה (אשה לבעלה), וחדוש הלבנה נמצא, וכל העולמות מתברכים.</p>
<p>זכאה חולקהון דישראל דקב"ה יהיב לון עיטא דכלא אסוותא בגין דיזכון לחיי עלמא דאתי וישתכחו דכיין בהאי עלמא קדישין לעלמא דאתי עלייהו כתיב וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם</p>	<p>אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם עצה שכולה רפואה, כדי שיזכו לחיי העולם הבא, וימצאו טהורים בעולם הזה, קדושים לעולם הבא, עליהם כתוב "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם".</p>
<p>קפא/ב</p>	

¹¹⁷ עי' פקודי רסו ע"ב (לש"ו).

¹¹⁸ סוד גדול רמז בכאן ותחדש פני אדמה שמדבר בבחי' פנים תתאין שהיו תחלה מלאים חשך והם בסוד מלאה דם הודשנה חלב או כפי פשוטו שפני אדמה הם פנים העליונים וכשיש בה ש"ע נהורין מפני א"א אז יש זוג ועת רצון (רח"ו).

<p>ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צין וגו' ר' יהודה אמר¹¹⁹ אמאי פרשתא דפרה¹²⁰ סמיכה למיתתא מרים הא אוקמוה¹²¹ אלא כיון (ס"א כמה)¹²² דאתעביד¹²³ דינא בהאי פרה לדכאה למסאבי אתעביד דינא במרים לדכאה עלמא ואסתלקת מן עלמא</p>	<p>"ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צין וגו'", רבי יהודה אמר למה פרשת פרה סמוכה למיתת מרים, הרי פרשה. אלא כיון (כמו) שנעשה הדין בפרה זו לטהר הטמאים, נעשה דין במרים לטהר העולם, והסתלקה מהעולם.</p>
<p>כיון דאסתלקת מרים אסתלק ההוא באר¹²⁴ דהוה אזיל עמהון דישראל במדברא ואסתלק בירא בכלא¹²⁵ א"ר אבא</p>	<p>כיון שהסתלקה מרים, הסתלקה אותה באר שהיתה הולכת עם ישראל במדבר, והסתלקה הבאר מהכל. אמר</p>

¹¹⁹ אע"ג דרבי יהודה לא דריש סמוכין אלא במשנה תורה, כבר כתבו תוס' והליכות עולם דהיכא מוכח דריש, והכא ודאי מוכח דבעינן למדרש (רמ"ז).

¹²⁰ כי מצות הפרה נעשה בר"ח ניסן השני ליציאת מצרים שבו הוקם המשכן, ומיתת מרים היתה בשנת הארבעים (רמ"ז).

¹²¹ כמ"ש רז"ל כשם שפרה מכפרת כך מיתתן של צדיקים מכפרת, והזכירו רש"י בחומש (רמ"ז).
¹²² נמחק ברמ"ז.

¹²³ קשה דמאי מתרץ והלא דין הפרה נעשה בשנה השניה ומרים מתה בשנת הארבעים. ואין לומר שר"ל ששריפת הפרה היא מעין מיתת מרים, דאם כן הול"ל בגוונא דאתעביד דינא בהאי פרה וכו', אלא אמר כיון דאתעביד, דמשמע ששתיהן נעשו בזמן אחד. ונלע"ד שהענין יובן במה שאמרנו לעיל שגופה של פרה סודו בנוק' דקלי' שהיא המדרגה האחרונה והקליפה היותר גסה וממנה המיתה וטומאת המת, וצוה (נ"א ורצה) ה' להוציא המר דהיינו כל אור המחיה אותה ולשרוף חומרה ועכירותה לבטל גסות גבורותיה, ולכן כל העוסקים בה מתחילה ועד סוף מטמאין בגדים מפני שהיו מתקוממים נגד(ם) אותם הדינים הטמאים ודבקים בה עד שתעשה אפר שה"ס גבורות ברורות מזהמת הטומאה, הלא תראה שבאפר משהצין הבגדים, וגם על דרך האדם הנעשה עפר לעכל זוהמת הנחש, ואז אותן הגבורות דוחות את טומאת המת כי הן גבורות קדושות, ולכן עשו להן חז"ל כמה וכמה מעלות של קדושים כחטאת, לפי שה"ס גבורות מעולות ששרשן במלכות הקדושה, ושאחרי התבררן מסיגי הפרה הסוררה מתעלות להאחז ולשוב למקורן. והנה ידוע שמרים שרשה בגבורות שה"ס המלכות, ולכן ממנה נתייסדה מלכות בית דוד כנזכר בפ"ק דמסכת סוטה (יא, ב), והיא כוללת כל הגבורות דהיינו פ"ר בחגתנ"ה, וכללותם ביסוד דהיינו ה', ועוד ה' כללותן במלכות, הרי הכל גי' מר"ם. ולכן במצרים שהיו הגבורות קשות, כשנולדה מרים התחילה המרירות פ"ו שנה בסוד אלק"ם, אמנם היא בסוד הגבורות הטהורות שבמלכות, וששם שורש אפר הפרה שסודה לדחות טומאת המת בעשות שפטים בפרה סוררה כאמור. והנה בפרק מיתת מרים כלו כל מיתי מדבר, שהם החזירו המיתה לעולם, וכמ"ש רש"י בפסוק (כ, א) ויבאו בני ישראל כל העדה, ואז שעברו הארבעים שנה נגמר לפי אותה שעה כל הצורך להכניע הפרה הסוררה בהשתמש באפר הפרה, ובלע כח המות, שהרי לבאי הארץ נאמר (דברים ד, ד) חיים כלכם היום. והנה לעומת שבבוא מרים לעולם נתעוררו הגבורות הקשות כך עתה שתש חילם וכחם וגבורות הקדושות, אז שלט הדין הקדוש במרים להעלותה למעלה (רמ"ז).

¹²⁴ זה סוד השפע שהיה נשפע להם מהארה הנקרא דור המדבר וכנזכר באוצרות חיים, ולכן דייק לישניה ואמר דהוה אזיל עמהון דישראל במדברא, וזהו ההוא באר, פי' אותה ההארה (רמ"ז). עי' עוד ח"ב קיד ע"ב וכן סד ע"ב (דע"ה ח"ב קכח ע"א).

¹²⁵ ירצה דאז לא היתה עדיין רחל מתוקנת, ואם כן לא היתה להם שום בחינת באר נובע, כי בחינת דור המדבר נתבטלה ורחל עדיין לא נתכונן פרצופה, ובפרט כריית היסוד להביע (נ"א להכניע). וזהו דסמך רבי אבא בפסוק בתולת ישראל, שהיא רחל קודם שהוכן יסודה שהוא סגור, ולכן בין דור המדבר ובין רחל נקראים זאת צור וזאת סלע, להורות שהיו קשות מלהשפיע, וצור הוא מסוד ע"ב בהכאה כזה, י"פ ו"ד ק' הפ"י נ' ו"פ י"ו צ"ו הפ"י נ' סך הכל צ"ר. ולכן נצטווה להכות בצור במטה שלו שהוא מיסוד אבא צורת ו' וכנזכר באוצרות חיים, וידוע שביסוד [אבא] יש שם ע"ב, והוא המכה ומנוצץ בדור המדבר. ואפשר לומר שבענין זה טעה משה בסלע שה"ס רחל, כי הנה גם סלע הוא מענין צור שנעשה מהכאה על דרך זה, יפ"ה הפ"י ופ"ה הפ"ו גי' סל"ע, ואיתא באוצרות חיים שד' אורות שיש בת"ת זעיר מד' רוחותיו מתערבים ויורדים עד היסוד דז"א ומשם בוקעים ויוצאים אל דעת רחל ואז נקרא באר והנה משה השכיל שה' צוה ליקח בידו את המטה, שהוא יסוד אבא המברח עד תוך יסוד זעיר, וב' פעמים יסוד גי' סל"ע, ולפי שהוא דרך הכאה כנזכר, וגם שהד' אורות בסוד ד' אותיות הו"ה שהיא בת"ת זעיר הוא בדרך הכאה כאמור, לכן חשב שצריך להכות, ולפי שההכאות כפולות יפ"ה הפ"י, ולכן הכה פעמים, ולא כיון יפה, כי בשלמא הצור שהוא יוצא מהכאת העיקר במילוי, וגם עיקרה מיסוד אבא, וגם כי מוצאה ע"י

<p>כתיב (יחזקאל כז ב) ואתה בן אדם שא קינא על בתולת ישראל וכי עלה בלחודדהא לא אלא בנין דכלא אתבר בנינה בנינה אתבר ימינא אבתרה דהוה מקרב לה גבי גופא וגופא דאיהו שמשא אתחשך בנינה ודא הוא רזא דכתיב הושיעה ימינך וענני גופא (ס"א בנינה דכתיב חשך השמש בצאתו וכתיב) דכתיב אלביש שמים קדרות דהא שמשא אתחשך בנינה כגוונא דא ותמת שם מרים וגו'</p>	<p>רבי אבא, כתוב "ואתה בן אדם שא קינה על בתולת ישראל", וכי עליה לבדה, לא אלא משום שהכל נשבר בגללה, בגללה נשבר הימין אחריה, שהיה מקרבה לגוף, והגוף שהוא שמש נחשך בגללה, וזהו סוד הכתוב "הושיעה ימינך וענני" גוף (בגללה שכתוב "חשך השמש בצאתו", וכתוב) שכתוב "אלביש שמים קדרות", שהרי השמש נחשך בגללה, כדוגמא זה "ותמת שם מרים וגו'".</p>
<p>ולא היה מים לעדה דהא אסתלק בירא דעילא ותתא¹²⁶ לבתר אתבר ימינא דכתיב יאסף אהרן אל עמיו ולבתר אתחשך שמשא דכתיב ומות בהר וגו' והאסף אל עמך וגו' הא דרועא ימינא אתבר וגופא דאיהו שמשא אתחשך</p>	<p>"ולא היה מים לעדה", שהרי הסתלקה הבאר שלמעלה ושלמטה, אחר כך נשבר הימין, שכתוב "יאסף אהרן אל עמיו", ואחר כך נחשך השמש, שכתוב "ומת בהר וגו' והאסף אל עמך וגו'", הרי זרוע ימין נשברה, והגוף שהוא שמש נחשך.</p>
<p>ות"ח לא אשתכח דרא בעלמא כדרא דמשה קיימא בעלמא ואהרן ומרים ואי תימא ביומוי דשלמה הכי נמי לאו דהא ביומוי דשלמה שליט סיהרא ושמשא אתכניש וביומוי דמשה אתכניש סיהרא ושמשא שלטא</p>	<p>ובא וראה, לא נמצא דור בעולם כמו הדור שמשה עמד בעולם ואהרן ומרים. ואם תאמר, בימי שלמה גם כן, לא, שהרי בימי שלמה שלטה הלבנה, והשמש התכנסה, ובימי משה התכנסה הלבנה ושלט השמש.</p>
<p>תלת אחין הוו משה אהרן ומרים כד"א ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים מרים סיהרא משה שמשא אהרן דרועא ימינא חור דרועא שמאלא ואמרי לה נחשון בן עמינדב</p>	<p>שלשה אחים היו, משה אהרן ומרים, כמו שנאמר "ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים", מרים לבנה {מובן שזה ירח ולא צבע?}, משה שמש, אהרן זרוע ימין, חור זרוע שמאל, ויש אומרים נחשון בן עמינדב.</p>
<p>בקדמיתא מיתת מרים אסתלקת סיהרא אסתלק באר לבתר אתבר דרועא ימינא דמקרב תדיר בסיהרא באחווה בחידו וע"ד כתיב ותקח מרים הנביאה אחות אהרן אחות אהרן ודאי דאיהו דרועא דמקרב לה באחדותא באחווה עם גופא</p>	<p>בהתחלה מתה מרים, הסתלקה הלבנה והסתלקה הבאר, אחר כך נשברה זרוע ימין שמקרבת תמיד את הלבנה באחווה ובשמחה, ועל זה כתוב "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן", אחות אהרן בודאי, שהוא זרוע שמקרבה באחדות ובאחווה עם הגוף.</p>
<p>לבתר אתכניש שמשא ואתחשך כמה</p>	<p>אחר כך התכנס השמש ונחשך, כמו</p>

בקיעת יסוד אבא, שייכא בה ההכאה במטה, אבל הסלע אין בא כי אם ריבוי עיקר בעיקר, וגם כי עיקרה מאי' בסוד קס"א, והיא נקודה עיקרית מי' נקודות, לא שייכא בה הכאה. ומה שלקח המטה מפני שמוצאה במקום גילוי יסוד אבא, ודוק ועיין בליקוטי תורה פרשה זו (רמ"ז).
¹²⁶ הצור, הגם שניתן אז הבאר של מרים שהוא מהמלכות דאצילות עצמו וכמ"ש בפ' משפטים (קיד ע"ב) ופ' חוקת (קפא ע"ב), עכ"ז הנה לא נתגלה שם המלכות דאצילות רק אחר ההכאה, כי הנה הצור והמטה שניהם היו אז בדרגא דמט"ט ובסוד עץ הדעת, ולא היה נתגלה עדיין השכינה בהם, כי היתה למעלה עדיין ג"כ רק בסוד קטנות (דע"ה ח"ב קכט ע"ב), מרים שהיא היתה מרכבה להשכינה שהיא רחל (דע"ה ח"ב קכט ע"ג), סיהרא קדישא שהיא השכינה הקדושה וכמ"ש בפ' חוקת (קפא ע"ב), והוא רחל אם ישראל כנסת ישראל, והיא באר מים חיים, כי היא מבוע דאור א"ס (דע"ה ח"ב קלא ע"ג), הצור אחר הכאתו ונעשה לבאר מים חיים, הנה נתהפך הצור מאז מעץ הדעת לעץ החיים ע' זוה"ק (משפטים קיד ע"ב, ופ' חוקת קפא ע"ב, קפג ע"ב) (דע"ה ח"ב קל ע"ג).

<p>דאוקימנא דכתיב והאסף אל עמך גם אתה וגוי זכאה חולקהון דמשה אהרן ומרים דאשתכחו בעלמא ביומוי דשלמה שלמא סיהרא בתקונהא ואתחזי בעלמא ואתקיים שלמה בחכמתא דנהירו דילה ושלמא בעלמא כיון דסיהרא נחתא בחובוי אתפנים יומא בתר יומא עד דאשתכח בקרן מערבית ולא יתיר ואתיהיב שבטא חד לבריה זכאה חולקא דמשה נביאה מהימנא</p>	<p>שאמרנו, שכתוב "והאסף אל עמך גם אתה וגוי", אשרי חלקם של משה אהרן ומרים שנמצאו בעולם. בימי שלמה שלטה הלבנה בתקוניה, ונראתה בעולם והתקיים שלמה בחכמת האור שלה, ושלט בעולם. כיון שהלבנה ירדה בעוונותיו, נפגם יום אחר יום, עד שנמצא בקרן מערבית ולא יותר, ונתן שבט אחד לבנו, אשרי חלקו של משה נביא הנאמן.</p>
<p>כתיב וזרח השמש ובא השמש וגוי האי קרא אוקימנא אבל וזרח השמש כד נפקו ישראל ממצרים דנהיר שמשא ולא סיהרא ואל מקומו שואף וגוי האי כתיב</p>	<p>כתוב "וזרח השמש ובא השמש וגוי", פסוק זה בארנו, אבל וזרח השמש כשיצאו ישראל ממצרים, שהאיר השמש ולא הלבנה, "ואל מקומו שואף וגוי" הרי כתוב.</p>
<p>ובא השמש במדברא עם שאר מתי מדברא כיון דאעל שמשא לאן אתר אתכניש אל מקומו בגין לאנהרא לסיהרא הה"ד שואף וזרח הוא שם דאע"ג דאתכניש וזרח הוא שם ודאי דהא לא אנהיר סיהרא אלא מנהורא דשמשא ודא הוא רוא דכתיב הנך שוכב עם אבותיך וקם אע"ג דתתכניש הנך קיים לאנהרא לסיהרא (דא הוא יהושע ועליה)</p>	<p>"ובא השמש", במדבר עם שאר מתי מדבר, כיון שנכנס השמש, לאיזה מקום התכנס, אל מקומו בשביל להאיר ללבנה, זהו שכתוב "שואף וזרח הוא שם", שאף על גב שהתכנס וזרח הוא שם ודאי, שהרי לא מוארת הלבנה אלא מאור השמש, וזהו סוד הכתוב "הנך שוכב עם אבותיך וקם", אף על גב שתתכנס הנך קיים להאיר ללבנה (ועליה זהו יהושע).</p>
<p>כך הוא משה ועליה כתיב האי קרא מה יתרון לאדם בכל עמלו וגוי מה יתרון לאדם בכל עמלו דא יהושע דאשתדל לאחסנא ארעא דישראל ולא זכה לאשלמא לסיהרא כדקא יאות דהא איהו אעמל בהו בישראל תחת השמש תחותיה דמשה</p>	<p>כך הוא משה, ועליו כתוב פסוק זה "מה יתרון לאדם בכל עמלו וגוי". "מה יתרון לאדם בכל עמלו", זה יהושע שהשתדל להוריש ארץ ישראל ולא זכה להשלים ללבנה כראוי, שהרי הוא עמל בישראל תחת השמש, תחת משה.</p>
<p>ת"ה ווי לההוא כסופא ווי לההוא כלימה בגין דפלה ולא נפל אתריה ממש אלא תחות שמשא ולא הוה ליה נהירו מדיליה אלא נהירו דנהיר ליה ואי הכי מאי תושבחתא הוה ליה הואיל ולא אשלים להכא ולהכא ובכל אתר דאמר שלמה תחת השמש על דרגא דיליה קאמר ראיתי תחת השמש ועוד ראיתי תחת השמש שבת וראה</p>	<p>בא וראה, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה, משום שעבד ולא לקח מקומו ממש, אלא תחת השמש ולא היה לו אור משלו, אלא אור שהאיר לו. ואם כך מהו שבחו שהיה לו הואיל ולא השלים לכאן ולכאן. ובכל מקום שאמר שלמה "תחת השמש", על דרגתו אמר. ראיתי תחת השמש ועוד ראיתי תחת השמש, שבת וראה</p>
<p>קפב/א</p> <p>תחת השמש וכן כלהו ובגין דרגא דיליה קאמר ודא הוא רוא דמלה ודאי</p>	<p>תחת השמש, וכן כולם. ומשום דרגתו אמר, וזהו סוד הדבר בודאי.</p>

<p>רש"א ודאי¹²⁷ מאן דנטיל סמא דמותא בלחודו¹²⁸ עליה כתיב בכל עמלו שיעמול תחת השמש ודאי¹²⁹ ומאן הוא תחת השמש הוי אימא דא סיהרא ומאן דאחיד סיהרא בלא שמשא עמלו תחת השמש ודאי ודא הוא חובא קדמאה דעלמא ועל דא מה יתרון לאדם בכל עמלו לאדם קדמאה וכן לכלהו דאתיין בתריה דחבו באתר דא</p>	<p>רבי שמעון אמר ודאי מי שנוטל סם המות לבדו, עליו כתוב "בכל עמלו שיעמול תחת השמש", ודאי. ומיהו תחת השמש, הוי אומר זו הלבנה. ומי שאוחז הלבנה בלי השמש, עמלו תחת השמש ודאי, וזהו החטא הראשון של העולם, ועל זה "מה יתרון לאדם בכל עמלו" לאדם הראשון, וכן לכל שבאים אחריו שחטאו במקום זה.</p>
<p>הולך אל דרום¹³⁰ וסובב אל צפון היינו דכתיב מימינו אש דת למו ימינו זה דרום¹³¹ אש דת דא צפון ודא כליל בדא¹³² סובב סובב הולך הרוח האי קרא קשיא סובב סובב הולך השמש מבעי ליה¹³³ מאי הולך הרוח מאן רוחא דא דא הוא תחת השמש¹³⁴ דאקרי רוח הקדש¹³⁵ ודא (הוא) רוח הולך וסבב לאלין תרין סטרין¹³⁶ לאתחברא בגופא וע"ד כתיב הרוח ההיא דאשתמודע השמש סתם דאשתמודע (ס"א לאתחברא בגופא דאיהו שמשא ההוא דאשתמודע) חולקא דישראל</p>	<p>"הולך אל דרום וסובב אל צפון", היינו שכתוב "מימינו אש דת למו". "ימינו" זה דרום, "אש דת" זה צפון, וזה כלול בזה. "סובב סובב הולך הרוח", פסוק זה קשה, היה לו לכתוב סובב סובב השמש, מה זה הולך הרוח, מי רוח זו, זהו תחת השמש שנקרא רוח הקודש, וזה (הוא) רוח שהולך וסובב לאותם שני צדדים להתחבר בגוף, ועל זה כתוב "הרוח", אותו שנודע. השמש סתם שנודע, (להתחבר בגוף שהוא השמש אותו שנודע) חלק ישראל.</p>
<p>ועל סביבותיו שב הרוח מאן סביבותיו אלין אבהן¹³⁷ דאינון רתיכא קדישא ואינון תלת ודוד וד' רוחי דאתחברן בהו (ס"א ודא רוחא דאתחברא בהו) (ס"א ודוד דא הוא רוחא רביעאה דאתחבר בהו) הא אינון רתיכא קדישא שלימתא ועל דא כתיב אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה</p>	<p>"ועל סביבותיו שב הרוח", מי זה סביבותיו, אלו האבות שהם מרכבה קדושה, והם שלשה ודוד, וארבעה רוחות שהתחברו בהם (וזהו רוח שהתחבר בהם נ"א ודוד הוא רוח רביעי שהתחבר בהם) הרי הם מרכבה קדושה שלמה, ועל זה כתוב "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה".</p>

¹²⁷ פליג שאין לפרש מה יתרון לאדם על יהושע חס ושלוש שהוא היה לעולם מיוחד ולא נטיל סיהרא בלא שמשא, אמנם מה יתרון נאמר על אדם קדמאה והנמשכים אחר חטאיו שהרי מפרידים אותה (אור יקר), פירוש ר"ש לא ניחא ליה לפרש כת"ק שאין ראוי לו' על יהושע מה יתרון וכו' אלא על אדה"ר דאחיד סיהרא בלא שמשא (מ"מ).

¹²⁸ בלא תפארת שהוא סם היים (אור יקר).
¹²⁹ ולא עם השמש (אור יקר).

¹³⁰ לעיל דרש ואל מקומו זורח הוא שם והשתא מסיים קרא ואזיל הולך תפארת אל דרום דהיינו מימינו שהוא חסד, וסובב אחר כך אל צפון דהיינו אש דת גבורה (אור יקר).

¹³¹ ופירוש הולך אל דרום קאי על שמש הנו' ברישא דקרא וזרח השמש וכו' והיינו שהחסדים יוצאים מיסוד דאימא שבת"ת דזעיר הנקרא שמש. לחסד דזעיר שהוא דרום ומניחים שם חסד אחד. ואח"כ וסובב אל צפון שהוא גבור' דזעיר (מ"מ).

¹³² פירוש גבורה כלולה בחסד (מ"מ).

¹³³ פירוש כיון שפ' הולך אל דרום איירי בשמש הולך השמש מ"ל. ותי' מאן רוחא וכו' (מ"מ).

¹³⁴ שיוצאים תחת ת"ת דז"א (רח"ו).

¹³⁵ רחל (רח"ו).

¹³⁶ חסד וגבורה (רח"ו). ולפ"ז רישא דקרא הולך אל דרום קאי על השמש דבי עסיק דכתיב וזרח השמש וכו' וכמ"ש לעיל. אבל סיפא דקרא סובב סובב הולך הרוח היא מ' שהולך וסובב לח"ג ולכך נקט מלת סובב ומלת הולך נגד חסד וגבורה שהם דרום וצפון דרישא דקרא שאמר בהם הולך וסובב (מ"מ).

¹³⁷ פי' לפי שלא הזכיר תחלה רק סובב סובב הולך הרוח דהיינו לח"ג ולא הזכיר ת"ת לכ"א ועל סביבותיו שהם חג"ת בכללות (מ"מ).

<p>בגין דכל מלוי דשלמה מלכא סתימין כלהו בחכמתא וכלהו לנו בגו דהיכלא קדישא ובני נשא לא מסתכלי בהו וחמאן מלוי כמלין דב"נ אחרא אי הכי מה שבחא הוא לשלמה מלכא בחכמתיה משאר בני נשא אלא ודאי כל מלה ומלה דשלמה מלכא סתים בחכמתא</p>	<p>משום שכל דברי שלמה המלך נסתרים כולם בחכמה, וכולם לפני ולפנים של היכל הקדוש, ובני אדם לא מסתכלים בהם, ורואים דבריו כדברי אדם אחר, אם כך מהו השבח לשלמה המלך בחכמתו משאר בני אדם, אלא ודאי כל דבר ודבר של שלמה המלך נסתר בחכמה.</p>
<p>פתח ואמר טובה חכמה עם נחלה ויותר לרואי השמש אי לאו דהא אתגלייא¹³⁸ מלה דא לא (שמענא ולא) ידענא מאי קאמר טובה חכמה דא היא חכמה דהיא תחת השמש (ס"א לכורסייא) כורסייא מתתקנא ליה¹³⁹ טובה חכמה עם נחלה יאה ושפירא כד איהי שרייא עמהון דישראל דאינון נחלה וערבא דילה לאתקשרא בה</p>	<p>פתח ואמר "טובה חכמה עם נחלה ויותר לרואי השמש אם לא", התגלה דבר זה, לא (שמענו ולא) ידענו מה אמר. "טובה חכמה", זוהי חכמה שהיא תחת השמש, (לכסא) כסא נתקנת לו. "טובה חכמה עם נחלה" נאה ויפה כשהיא שורה עם ישראל שהם נחלתה וחלקה להתקשר בה.</p>
<p>אבל תושבתא יתיר לרואי השמש¹⁴⁰ לאינון דזכו לאתחברא בשמשא ולאיתקשרא ביה דהא אחיד באילנא דחיי ומאן דאחיד ביה בכלא אחיד בחיין דהאי עלמא¹⁴¹ ובחיי דעלמא דאת¹⁴² ודא הוא דכתיב ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה מאי ויתרון דעת¹⁴³ דא אילנא דחיי¹⁴⁴ יתרון</p>	<p>אבל שבח יותר לרואי השמש, לאותם שזכו להתחבר בשמש ולהתקשר בו, שהרי אחוז בעץ החיים, ומי שאוחז בו אוחז בכל, בחיי העולם הזה ובחיי העולם הבא, וזהו שכתוב "ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה", מה זה "ויתרון דעת", זה עץ</p>

¹³⁸ נראה שר"ל בסוד הפרצופים והתלבשותם זה בזה, אבל אחר שזכה העולם שרשב"י גילה סוד התלבשות וגם סודות הפרצופים המושרשים זה בזה, מבואר פסוק זה, שידוע שרחל יוצאת מת"ת זעיר ועיקר קומתה כנגד נה"י שלו שנקרא מלבר, ולפי שעיקר הזעיר לעצמו הוא חב"ד גג"ת כנזכר בספר מצת שמורים בשער התפילין, אבל נה"י הם לצורך הנוק', וגם נודע שיסוד אבא יוצא משל אי' ומתפשט אורו בכל הנוק' וכמד"א אבא יסד ברתא, ולכן היא נקראת חכמה, והיא ממש תחת השמש, תחת עצמו של זעיר (רמ"ז).

¹³⁹ שכן דרך ישיבה היא בשוקיים, דהיינו נה"י דזעיר שבהם מאירים נה"י דנה"י דאבא, וגם שמן החזה ולמטה יש אחיזה לרע שם שהוא מקום רחל, מכל מקום הארת אבא המאיר בה מהפכת הכל לטוב. וזהו טובה חכמה עם נחלה וכו', שהרי שורש ישראל העיקרי הוא בחכמה, שכן נבררו וקדמו במחשבה, ואומר (ירמיה ב, ג) קדש ישראל לה'. והנה אבא הנחלים לכנסת ישראל שאחוזים בה, ולכן כשהם ברורים וצדיקים מוסיפים כח במקורם העליון חכמה עלאה, להאיר בחכמה תתאה (רמ"ז).

¹⁴⁰ פ' כשאי' מתעלה עד למעלה מחג"ת, וכמו שהוא בחזרת העמידה, שהוא בעצמו דזעיר וכנז"ל, שאז מתגלה ומתראה מה שהיה מכוסה, וזהו לרואי השמש, לאינון דזכו, בתורה ומעשים טובים, לאתחברא בשמשא, כשמתעלים חג"ת דילה לחב"ד דידה, ולאיתקשרא ביה, שיזכו להתקשר בעולם הזכר בדעת שלו, וזוהי מעלת יתרונו וכמו שיבוא, שלא תאמר שיותר טובה לנו כשאי' בחזה דזעיר שהיא יותר קרובה אלינו, קמל"ן שאינה כן, כי גדול מאד העילוי לזוכה להתעלות ולהתחבר אל השמש הקדוש. דהא אחיד באילנא דחיי, מה שאין כן מן החזה ולמטה, שסודו אילנא דמותא כידוע. בחיין דהאי עלמא, מן החזה ולמטה. ובחיי דעלמא דאתי, מן החזה ולמעלה. אי נמי חיי דהאי עלמא, ד' מוחין דעסמ"ב, שאם תמלא הו' של שם ב"ן עולים ע"ץ החי"ם, וחיי דעלמא דאתי, ע"ב קס"א שגם כן עולים ע"ץ החי"ם (רמ"ז).

¹⁴¹ פירוש שהזעיר מבריה בין שני ה"הין כמ"ש בפ' עד תאות גבעות עולם ולכן מי שאוחז בזעיר אחיד בחיין דהאי עלמא שהם מוחין דמלכות (מ"מ).

¹⁴² שהם מוחין דבינה (מ"מ).

¹⁴³ שבו מתייחדים ב' יסודות דאו"א הנקראים חיים. ויש לפרש ראש פסוק (קהלת ז, יב) כי בצל החכמה בצל הכסף, אי' נקראת כסף בסוד חסדיה וגבורותיה הנמתקות, ועיין לקמן רע"ז א' סוד חמשים כסף, ואמר הפסוק שרואי השמש זוכים לח"ב, וחכמ"ה וכס"ף גי' ע"ץ החי"ם, אבל יתרון

<p>דיליה מהו החכמה¹⁴⁵ ודאי דהא תורה מחכמה עלאה נפקא</p>	<p>החיים יתרונו מהו, החכמה ודאי, שהרי תורה יוצאת מחכמה עליונה.</p>
<p>תו טובה חכמה עם נחלה טובה חכמה ודאי עם נחלה דא צדיקא דעלמא¹⁴⁶ דאיהו נהורא דשמשא דהא תרין דרגין אלין כחדא יתבי ודא הוא שפירו דלהון אבל ויותר לרואי השמש לאינן דמתאחדין (לה) בשמשא תוקפא דכלא¹⁴⁷ שבחא דכלא</p>	<p>עוד "טובה חכמה עם נחלה" טובה חכמה ודאי, עם נחלה זה צדיק העולם, שהוא אור השמש, שהרי שתי דרגות אלו יושבות כאחד, וזהו יופין, אבל ויותר לרואי השמש, לאותם שנאחזים (לה) בשמש, חוזק הכל, שבח הכל.</p>
<p>ודא הוא דעת אילנא דחייא והא אוקמוה גם בלא דעת¹⁴⁸ נפש לא טוב מאן נפש דא נפש טוב דודד מלכא ודא חכמה דקאמרן ובניני כך יתרון דעת החכמה דמתמן אשתרשא אילנא ואתנמע לכל סמרון וכן לכל אינן דאחידן ביה בהאי אילנא</p>	<p>וזהו דעת עץ החיים, והרי פרשוהו "בלא דעת נפש לא טוב", איזו נפש, זו נפש טובה של דוד המלך, וזו החכמה שאמרנו. ומשום זה "יתרון דעת החכמה", שמשם נשרש עץ וננטע לכל הצדדים, וכן לכל אלו שאחוזים בעץ הזה.</p>
<p>ועל דא שלמה מלכא לא אשתכח אלא בההוא דרגא דיליה ומתמן ידע כלא והוה אמר עוד ראיתי תחת השמש¹⁴⁹ ושבתי וראיתי וגו' וכן כלהו זכאין אינן צדיקיא דמשתדלי באורייתא וידעין אורחוי דמלכא קדישא וסתימין עלאין דגניזין באורייתא דכתיב כי ישרים דרכי יי' וגו'</p>	<p>ועל זה שלמה המלך לא נמצא אלא באותה דרגה שלו, ומשם ידע הכל, והיה אומר "עוד ראיתי תחת השמש ושבתי וראיתי וגו'", וכן כולם. אשרי אותם צדיקים שעוסקים בתורה ויודעים דרכי המלך הקדוש ונסתרות עליונים שגנוזים בתורה, שכתוב "כי ישרים דרכי ה' וגו'".</p>
<p>יאסף אהרן אל עמיו וגו' רבי חייא פתח ושבח אני את המתים שכבר מתו וגו' האי קרא אתמר ואוקמוה ת"ח כל עובדוי דקב"ה בדינא וקשוט ולית מאן דאקשי לקבליה וימחי בידיה ויימר ליה מה עבדת וכרעותיה עבד בכלא ושבח אני</p>	<p>"יאסף אהרן אל עמיו וגו'", רבי חייא פתח "ושבח אני את המתים שכבר מתו וגו'", פסוק זה נאמר ופרשוהו. בא וראה, כל מעשי הקדוש ברוך הוא בדין ואמת, ואין מי שיקשה כנגדו וימחה בידו, ויאמר לו מה אתה עושה, וכרצונו עושה הכל. "ושבח אני</p>
<p>קפ/ב</p>	
<p>את המתים וכי שלמה מלכא משבח למתייא¹⁵⁰ יתיר מן חייא והא לא אקרי</p>	<p>את המתים", וכי שלמה המלך משבח את המתים יותר מהחיים, והרי לא</p>

הדעת הוא החכמה שממנה התורה, ולכן אמרו בפרשת בשלח ס"ב א' שמזון התלמידי חכמים הוא מחכמה, ולהיותה סוד החיה, ממנה החיים העיקרים, וז"ש תחיה את בעליה (רמ"ז).

¹⁴⁴ ז"א (רח"ו).

¹⁴⁵ פירוש שנה"י דאבא בתוך זעיר וזהו מעלה שיש לזעיר שיש בו מוחין דאבא. ולכ"א ודא הוא דכתיב ויתרון דעת וכו' לפי שאמר ויותר לרואי השמש דהיינו שמעלה גדולה הוא מי שמשיג לזעיר ומה היא מעלתו לפי שויתרון דעת החכמה. דהיינו שאבא בתוך זעיר וא"כ מי שהשיג לזעיר השיג לאבא ג"כ שבתוכו (מ"מ).

¹⁴⁶ ופירוש הכתוב טובה חכמה שהיא מלכות מי שמחברה עם נחלה שהוא יסוד. אבל ויותר מי שמחברה עם הת"ת דאיהו נהורא דשמשא. פירוש שהארות זעיר מתקבצים ביסוד (מ"מ).

¹⁴⁷ שיש בזעיר מוחין דאימא הנקרא תוקפא דכולא לפי שאימא דינן מתערין מינה וגם יש בו מוחין דאבא הנקרא שבחא דכולא (מ"מ).

¹⁴⁸ פירוש אם לא יאיר זעיר למ' היא נפש לא טוב דמתמן אישתרש אילנא פירוש מאבא נשרש זעיר הנקרא אילנא (מ"מ).

¹⁴⁹ כמי שאומר תחת השמש ראיתי הדבר הזה (רח"ו).

¹⁵⁰ דאין ראוי אם הדבר כפשוטו שהרי בלי ספק החיים יותר טובים, ומפני שהיה אפשר לפרש חיים ומתים בפשוטו והטעם מפני שהמתים בטוחים מן החטא ולא כן החיים סאור יקר).

<p>חי¹⁵¹ אלא מאן דאיהו בארע קשוט בהאי עלמא כמה דאת אמר ובניהו בן יהודע בן איש חי והא אוקמוה חברייא ורשע דלא אזיל בארע קשוט אקרי מת ואיהו משבח למתים מן החיים¹⁵²</p>	<p>נקרא חי אלא מי שהוא בדרך אמת בעולם הזה, כמו שנאמר "ובניהו בן יהודע בן איש חי", והרי פרשוהו החברים, ורשע שלא הולך בדרך אמת נקרא מת, והוא משבח את המתים מהחיים.</p>
<p>אלא ודאי כל מלוי דשלמה מלכא בחכמתא אתאמרו והא אתמר ושבח אני את המתים אילו לא כתיב יתיר הוה אמינא הכי אבל כיון דכתיב שכבר מתו אשתכח מלה אחרא בחכמתא שכבר מתו זמנא אחרא¹⁵³ אסתלקו מן עלמא ואתתקן בעפרא* (דאזדמנא די ממנא עליה ומית בחיי עלמא דבגין דאתתקן (ס"א דאזדמנא עליה ותב בהאי עלמא בגין דיתתקן)</p>	<p>אלא ודאי כל דברי שלמה המלך בחכמה נאמרו, והרי נתבאר "ושבח אני את המתים", אלו לא כתוב יתיר הייתי אומר כך, אבל כיון שכתוב "שכבר מתו", נמצא דבר אחר בחכמה, שכבר מתו זמן אחר, הסתלקו מהעולם והתתקנו בעפר, (שהזדמן הממונה עליו ומת בחיי עולם כדי שיתתקן, (שהזדמן עליו ושב בעולם הזה כדי שיתתקן).</p>
<p>בתר דאשתלים זמניה מית ודאי הוא שבחא משאר מתי עלמא אי תימא לא אתרן זמנא אחרא בההוא עלמא דכתיב לא תקום פעמים צרה¹⁵⁴) כ"ש דהא קביל עונשא זמנא ותרין¹⁵⁵ ודא ודאי אתריה אתתקן בשבחא יתיר מאינן חיי דעד לא קבילו עונשא</p>	<p>לאחר שנשלם זמנו מת, ודאי הוא שבח משאר מתי העולם. אם תאמר לא ידון פעם אחרת באותו עולם, שכתוב "לא תקום פעמים צרה") כל שכן שזה קבל עונש פעם ופעמיים, וזה ודאי מקומו נתקן בשבח יותר מאותם חיים שעדיין לא קיבלו עונשם.</p>
<p>וע"ד כתיב ושבח אני את המתים¹⁵⁶ שכבר מתו דייקא אלין אינן חיינן ואקרו מתים מ"ט אקרון מתים בגין דהא טעמו טעמא דמותא ואע"ג דקיימי בהאי עלמא מתים אינן ומבין מתייא אהדרו</p>	<p>ועל זה כתוב "ושבח אני את המתים שכבר מתו" דווקא, אלה אותם חיים ונקראים מתים, למה נקראים מתים, משום שהרי טעמו טעם המות, ואף על גב שעומדים בעולם הזה הם מתים, ומבין המתים חזרו.</p>
<p>ועוד על עובדין קדמאין קיימינן¹⁵⁷ לאתקנא ואקרון מתים¹⁵⁸ מן החיים אשר המה חיים דעד לא טעמו טעמא דמותא ולא קבילו עונשייהו¹⁵⁹ ולא ידעי אי זכאן בההוא עלמא ואי לאו</p>	<p>ועוד על מעשים ראשונים עומדים לתקון ונקראים מתים, "מן החיים אשר המה חיים", שעד שלא טעמו טעם מות ולא קבלו עונשם ולא יודעים, אם זכאים באותו העולם ואם לא.</p>

¹⁵¹ ולא יצדק שם זה על מציאות זה אלא על הצדיק והרשע (אור יקר).

¹⁵² אמרי הכי כדקא סלקא דעתין לעיל (אור יקר).

¹⁵³ כלומר שהיו פעם אחרת קודם בעולם הזה ופעלו מן הטוב ומן הרע ומתו (מ"מ).

¹⁵⁴ אחת שנדונו בעפר ובגיהנם קודם בואם לעולם ועתה פעם אחרת (אור יקר).

¹⁵⁵ אחת קודם בואם והשנית העניות שסבלו בעולם הזה מפני עון הקודם כנודע (אור יקר). פי' בגוף א' ובגוף הב' (מ"מ).

¹⁵⁶ שהם עתה גם כן מתים באהל התורה (אור יקר).

¹⁵⁷ ונקראים מתים מפני שממיתים עצמם לתיקונם בתורה ובמצות ובעניות סאור יקר).

¹⁵⁸ פי' שממיתים עצמן בעולם הזה לתקן מה שעויתו כבר ולכן נקרא מתים (רח"ו).

¹⁵⁹ שהם בלי חוסר כל בעולם הזה (אור יקר).

<p>ת"ח זכאין דזכאין לאתקשרא בצרורא דהיי¹⁶⁰ אינון זכאין למחמי ביקרא¹⁶¹ דמלכא עלאה¹⁶² קדישא¹⁶³ כמה דאת אמר לחזות בנועם¹⁶⁴ יי' ולבקר בהיכלו¹⁶⁵</p>	<p>בא וראה, צדיקים שזוכים להתקשר בצרור החיים הם זוכים לראות בכבוד המלך העליון הקדוש, כמו שנאמר "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו".</p>
<p>ואינון מדורהון יתיר ועלאה¹⁶⁶ מכל אינון מלאכין קדישין¹⁶⁷ וכל דרגין דלהון דהא ההוא אתרא (ס"א חרודה) עלאה¹⁶⁸ לא זכאין עלאין ותתאין למחמי ליה הה"ד עין לא ראתה¹⁶⁹ אלהים זולתך וגו'</p>	<p>ומדוריהם יותר ועליון מכל אותם מלאכים קדושים וכל דרגותיהם, שהרי אותו מקום (שמחה) עליון לא זוכים עליונים ותחתונים לראותו, זהו שכתוב "עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'".</p>
<p>ואינון דלא זכאין לסלקא כ"כ¹⁷⁰ כאינון (ס"א דוכת' אית וכו') דכייטא אית לון לתתא כפום אורחיהו ואלין לא זכאין לההוא אתר ולמחמי כמה דחמאן אינון דלעילא ואלין קיימי בקיומא דעדן תתאה ולא יתיר</p>	<p>ואותם שלא זוכים לעלות כל כך כאותם (מקום יש וכו') מקומות, יש להם למטה כפי דרכיהם, ואלה לא זוכים לאותו מקום ולראות כפי שרואים אלו שלמעלה. ואלה עומדים בקיום של עדן התחתון ולא יותר.</p>
<p>ואי תימא מאן עדן תתאה¹⁷¹ אלא דא עדן דאקרי¹⁷² חכמה תתאה¹⁷³ ודא קיימא על גן דבארעא¹⁷⁴ ואשגחותא דהאי עדן עליה¹⁷⁵</p>	<p>ואם תאמר, מה זה עדן תחתון, אלא זה עדן שנקרא חכמה תחתונה, וזה עומד על גן שבארץ. והשגחת עדן זה עליו (ולא יותר), ואלה עומדים בגן זה</p>

¹⁶⁰ שנקשרת נפש ברוח ורוח בנשמה בגן עדן של מעלה כדתיב וחיתה נפש אדוני וכו' כדפירשנו בזוהר בפרשת ויחי (אור יקר), פי' מ' (מ,מ).

¹⁶¹ שפע הבינה ואורה (אור יקר).

¹⁶² שפע מלכות ל"ב נתיבות החכמה נקרא כבוד ויקר (רח"ו).

¹⁶³ תפארת שהוא קדוש על ידי החכמה והבינה (אור יקר). פי' שבתוך זעיר הנק' מלכא קדישא (מ"מ).

¹⁶⁴ פי' אבא ג"כ נקרא נועם כמו אימא (מ"מ).

¹⁶⁵ בינה איקרי נועם, "ה" תפארת "ולבקר בהיכלו" מלכות דמתלת אלין נפ"ש ר"ח נשמ"ה (אור יקר), פי' שע"י המ' משיגים הארת אבא (מ"מ).

¹⁶⁶ שכר העדן והגן הוא יותר חשוב מלהיות מלאך (דע"ה ח"ב לג ע"ג).

¹⁶⁷ כי הנשמות הם בכסא הכבוד בהיכל שביעי פנימה לפרגוד, ומלאכים למטה ודאי בהיכל שביעי חוץ מהפרגוד שרפים, בהיכל ששי חיות, ובשאר ההיכלות אופנים (אור יקר).

¹⁶⁸ אור הבינה הנקרא' שמחה כנודע וכדפירשנו (אור יקר).

¹⁶⁹ פי' עין לא ראתה לעדן שהוא אבא זולתך אלה"ם שהיא בינה. אי נמי מ' שבה יורדת הארת אבא. וע"י זוכים הצדיקים להארת אבא (מ"מ).

¹⁷⁰ שלא זכו לנשמה שעל ידה יעלו לגן עדן של מעלה אלא זכו לרוח ונפש שמשכנם בגן עדן של מטה כיון שאין להם נשמה שיעלה אותם (אור יקר).

¹⁷¹ כי לפי הנראה לכאורה קאמר גן עדן של מעלה וגן עדן של מטה ממש ולעיל קאמר לחזות בנועם ה' דהיינו סוד הספירו', לזה תירץ שענין הספירות יוענין גן עדן של מטה ושל מעלה ממש הא בהא תליא אור יקר.

¹⁷² דהיינו מלכות הוא הנאת אלו שזכו לנפש ורוח לבד והיינו ממש אומרנו גן עדן של מטה (אור יקר).

¹⁷³ חכמה דנוק' נק' עדן (רח"ו).

¹⁷⁴ פי' ג"ע של מטה שבעשיה. כי מ' מקננת בעשיה וז"ש ואשגחותא דהאי עדן עליה ולא יתיר (מ"מ).

¹⁷⁵ עדן תתאה עליה - כלומר אור המאיר בגן עדן של מטה וזיו שממנו נהנים הצדיקים והשגתם היא במלכות לבד, והשתא קשיא ליה כיון דאמרת שהם נהנים מזיו השכינה בגן עדן זה אם כן מאי בין עדן תתאה לעילאה, ותירץ שעדן עילאה הוא זכר דהיינו בסוד עלמא דכוריא אור השמש המאיר, ועדן תתאה נוקבא דהיינו אור הלבנה (אור יקר).

<p>וְנִהְיִים מֵעַדְן זֶה. מִה בֵּין עַדְן תַּחְתּוֹן לְעֵלְיוֹן, כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ. (ולא יתיר) ואלין קיימי בהאי גן ואתהנון מעדן דא מאי בין עדן תתאה לעלאה¹⁷⁶ כיתרון האור¹⁷⁷ מן החשך¹⁷⁸</p>	<p>ונהנים מעדן זה. מה בין עדן תחתון לעליון, כיתרון האור מן החשך.</p>
<p>עַדְן תַּתְּאָה אַקְרִי עַדְנָא נּוֹקְבָא¹⁷⁹ עַדְן עֵלְאָה אַקְרִי עַדְן דְּכַר עֲלִיָּה כְּתִיב עֵין לֹא רֵאתָ אֱלֹהִים זֹלַתְךָ¹⁸⁰ הָאֵי עַדְן תַּתְּאָה¹⁸¹ אַקְרִי גֵן¹⁸² לְעַדְן דְּלַעִילָא וְהָאֵי גֵן אַקְרִי עַדְן לְגֵן דְּלַתְּאָה</p>	<p>עדן תחתון נקרא עדן נקבה, עדן עליון נקרא עדן זכר. עליו כתוב "עין לא ראתה אלהים זולתך". עדן תחתון זה נקרא גן לעדן שלמעלה, וגן זה נקרא עדן לגן שלמטה.</p>
<p>וְאֵלִין דְּמִשְׁתַּכְּחִי בְּגֵן תַּתְּאָה אַתְּחַנּוֹן מֵהָאֵי עַדְן דְּעֲלִיָּהּוּ בְּכַל שַׁבַּת וּשְׁבַת וּבְכַל יִרְחָא וִירְחָא הַה"ד וְהִיָּה מְדִי חֲדַשׁ בְּחֲדַשׁוֹ וּמְדִי שַׁבַּת בְּשַׁבְתּוֹ וְעַל אֵלִין אָמַר שְׁלֹמֹה מִן הַחַיִּים¹⁸³ אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עַדְנָה דְּהָא אֵלִין בְּדִרְגָא עֵלְאָה יִתִּיר מְנִיָּהּוּ</p>	<p>ואלה שנמצאים בגן התחתון, נהנים מהעדן הזה שעליהם בכל שבת ושבת ובכל חדש וחדש, זהו שכתוב "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו". ועל אלה אמר שלמה "מן החיים אשר המה חיים עדנה", שהרי אלה בדרגה עליונה יותר מהם.</p>
<p>מֵאֵן אֵינּוֹן אֵינּוֹן שְׁכַבְרַתּוֹ וּקְבִילוֹ עֹונֵשׂא תְרִי זְמַנִּי וְאֵלִין אַקְרוֹן כְּסָף מְזוּקָק דְּעֵאל לְנוֹרָא זְמַנִּין וְתִרְיִן וּנְפִיק מְנִיָּה זֹהמָא וְאַתְבְּרִר וְאַתְנַקִּי וְשׁוֹב מְשַׁנְיָהם אֵת אֲשֶׁר עַדְן לֹא הִיָּה¹⁸⁴ הַהוּא רוּחָא דְקֵאִים לְעֵילָא וְאַתְעַכְבַּ לְנַחְתָּא לְתַתְּאָה דְּהָאֵי קֵאִים בְּקִיּוּמִיָּה וְלִית לִיָּה לְקַבְלָא עֹונֵשׂא¹⁸⁵ וְאֵית לִיָּה מְזוּנָא מֵהָהוּא מְזוּנָא</p>	<p>מי אלו, אלו שכבר מתו וקיבלו עונש פעמיים, ואלה נקראים כסף מזוקק, שנכנס לאש פעם ושני פעמים, ויוצא ממנו זוהמא והתברר והתנקה. "וטוב משניהם את אשר עדן לא היה", אותה רוח שעומדת למעלה והתעכבה לרדת למטה, שהרי עומד בעמדו ואין לו לקבל עונש, ויש לו מזון מאותו מזון</p>
<p>* (ס"א דממנא עליה ומית בהאי עלמא¹⁸⁶</p>	<p>שממונה עליו ומת בעולם הזה ונתקן</p>

¹⁷⁶ גן עדן הארץ הנה הוא מבחי' הד' ראשונות דהעשיה וכו' ו"ר דהבריאה של עתה, הרי נודע הוא כי שם הוא עתה סוד הגן עדן העליון (דע"ה ח"ב לג ע"ד). עי' שעה"כ נד ע"ב.

¹⁷⁷ ת"ת (אור יקר).

¹⁷⁸ מלכות (אור יקר).

¹⁷⁹ ושיעור הכתוב ושבח אני את המתים שכבר מתו ובאו בגלגול שני. מן החיים אשר המה חיים שעדין לא באו בגלגול. לפי שאלו אינם זוכים אלא לעדנה שהיא נוקבא. אבל הראשונים שמתו ונתקנו. זוכים לאבא הנק' עדן ולא עדנה (מ"מ).

¹⁸⁰ כלומר אין מי שישגי הבינה הנקראת אלהים זולתד תפארת והכוונה נועם ה' כדפירשנו לעיל (אור יקר).

¹⁸¹ פ' מ' נק' גן לגבי אבא ונקרא עדן לגבי גן של מטה שבעשייה (מ"מ).

¹⁸² הכוונה בסוד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, אם נפרש גן מלכות עדן לו תפארת ונהר יסוד יוצא מעדן שש קצוות, להשקות את הגן מלכות, ואם נפרש גן שש קצוות יהיה ונהר בינה יוצא מעדן חכמה להשקות את הגן ששה קצוות, אם כן גן עליון עדן לגן תחתון, והנה אותם שלא נתגלגלו כלל והם חיים ולא זכו לנשמה אלא לרוח ונפש או נפש לבד הם חיים עדנה דהיינו בגן עדן תחתון, אמנם אותם שקבלו עונשם תרי זמני דהיינו שנתגלגלו והם מדוכאים בפעם שנית ביסורין, בלי ספק זוכים גם אל הנשמה והם עולים על ידי הנשמה לקשר נפש ברוח ורוח בנשמה מתעדנים בגן עדן עליון (אור יקר).

¹⁸³ פ' שאינם אלא בגז תחתון ויוגסים מהמ' הנק' עדנה זוהי מלת עדנה דקרא (מ"מ).

¹⁸⁴ כלומר אותה הנשמה שהיא בעדן והיינו מלת עדן, והטעם מפני שלא היה לו עדין היות בעולם השפל, והטעם מפני ששתי בחינות הקודמות היו נשמות שקלקלו לזאת עדין לא קלקלה (אור יקר).

¹⁸⁵ ושמה תאמר כמו שאין לו עונש כך אין לו שכר (אור יקר).

¹⁸⁶ והם שני מיתות המיתה הקודמת והיינו אומרו שכבר מתו והמיתה בתורה עתה בעולם הזה (או ריקר).

<p>ואתתקן בעפרא¹⁸⁷ בגין דיתתקן באתר דישתלי' מת הא ודאי דא הוא שבחא משאר מתי עלמא¹⁸⁸ איתימא אתדן זמנא אחרא¹⁸⁹ בההוא עלמא הא כתיב לא תקום וגו'</p>	<p>בעפר לפי שנתקן במקום ששותלים מת הרי ודאי זהו שבחו משאר מתי עולם. אם נאמר שנידון זמן אחר באותו עולם הרי כתוב "לא תקום".</p>
<p>קפג/8208א</p>	
<p>עלאה דלעילא לעילא טב מכלהו¹⁹⁰ מאן דלא אתפרשי¹⁹¹ ולא אתגלייא¹⁹² וכל מלוי בסתימא אינון דא הוא זכאה חסידא דנטר פקודי אורייתא וקיים לון¹⁹³ ואשתדל באורייתא יממא ולילי דא אתאחיד ואתהני בדרגא עלאה על כל שאר בני נשא וכלהו אתאחדן (ס"א אתוקדן) מחופה דהאי</p>	<p>עליון שלמעלה למעלה. טוב מכלם מי שלא התפרש ולא התגלה, וכל דבריו בנסתר הם, זהו צדיק חסיד ששומר מצוות התורה וקיימן, ועסק בתורה יומם ולילה, זה נאחז ונהנה בדרגה עליונה על כל שאר בני אדם, וכולם נאחזים (נכונים) מחופתו.</p>
<p>ת"ח בשעתא דאמר קב"ה למשה יאסף אהרן אל עמיו אתחלש חילא דיליה וידע דהא אתבר דרועא ימינא דיליה ואזדעזעא כל גופיה¹⁹⁴ כיון דאמר קח את אהרן ואת אלעזר בנו א"ל קב"ה משה הא דרועא אחרא אויפנא לך¹⁹⁵ (נ"א אזמינית לך) והפשט את אהרן וגו' ואהרן יאסף הא אלעזר יהא לגבך זמנא (נ"א ימינא) דא תחות אביו ועם כל דא לא אשלים אתר בההוא זמנא כאביו דהא ענני יקר אסתלקן ולא אהדרו אלא בזכותא דמשה ולא בזכותא דאלעזר</p>	<p>בא וראה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה "יאסף אהרן אל עמיו", נחלש כחו וידע שנשברה זרועו הימנית, והזדעזע כל גופו. כיון שאמר "קח את אהרן ואת אלעזר בנו" אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, הרי זרוע אחרת הלויית לך (זימנתי לך) "והפשט את אהרן וגו' ואהרן יאסף", הרי אלעזר יהיה אצלך בזמן (ימין) זה תחת אביו, ועם כל זה לא השלים מקום באותו זמן כאביו, שהרי ענני הכבוד הסתלקו ולא חזרו אלא בזכות משה ולא בזכות אלעזר.</p>
<p>ויעש משה כאשר צוה וגו' אמאי לעיני כל העדה אלא בגין דאהרן הוה רחימא דעמא¹⁹⁶ יתיר מכלא ולא יימרון דהא</p>	<p>"ויעש משה כאשר צוה וגו'", למה "לעיני כל העדה", אלא משום שאהרן היה אהוב העם יותר מהכל, ולא</p>

¹⁸⁷ כלומר בדין רב העפר, ואחר שקבלו עונשם שם ונתקנה נשמתם ובטהרה שב ונתגלגל בעולם הזה לתקן את אשר עותו והוא הטיב והמית עצמו עלי התורה (אור יקר).
¹⁸⁸ כלומר זה משובח מן המתים ממש שלא נתגלגלו ולא, באו לעולם עדין, ולכך עם היות שאין ראוי לשבח המתים אלו ראוי לשבחם יותר מן החיים (א וריקר).
¹⁸⁹ על העון הקודם שהרשיעו בפעם הראשונה שעמדו בעולם (אור יקר).
¹⁹⁰ כי ודאי שנוח לאדם שנברא ולפיכך טב מכולהו אותו שמתחלתו הטיב ולא הוצרך להתגלגל והוא צנוע במעשיו כדמפרש ואזיל, ובענין מת תועלת לנשמה בבואה לעולם פירשתי בספ"ר בשער הנשמת הארכתי בההוא עובדא דסבא, "מאן דלא אתפרש" כלומר שלא פירשו הכתוב והטעם להורות שצריך שיהיו "כל מלוי בסתימא" (אור יקר). פי' היא חלוקה ד' ודקדק לה ר' חייא ממש"ה וטוב משניהם ש"מ שזה שעדין לא בא הוא טוב משנים הנז' מכלל דאיכא חלוקה ד' שהיא טב מכולהו. ודייק סיפיה דקרא דכתיב אשר לא ראה את המעשה הרע ולכך הוא טוב משניהם אבל מי שבא לזה העולם והיה צדיק ודאי שהוא טוב מכולם (מ"מ).
¹⁹¹ שלא נפרש מהש"י (רח"ו).
¹⁹² שלא נתגלה לחיצונים מימיו (רח"ו).
¹⁹³ מצות עשה. וכל זה הביא על אהרן שהיה צנוע וכל המדות הנזכרות (אור יקר).
¹⁹⁴ שנתבהל שיהיה בימיו הזווג העליון בלתי שלם (אור יקר).
¹⁹⁵ בהלואה שעיקרו לשמש לפני יהושע כדכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד (או ריקר).
¹⁹⁶ מפני שהיה אוהב שלום ורודף שלום בין כל איש אנשים ונשים (אור יקר).

<p>אתנניד על ידא דמשה¹⁹⁷ ומשה משיך לאהרן במלין עד דסליקו לטורא וכל ישראל הוו חמאן בשעתא דאפשיט משה לבושי דאהרן ואלביש לון לאלעזר</p>	<p>יאמרו שזה נמשך על ידי משה, ומשה משך לאהרן בדברים עד שעלו להר, וכל ישראל היו רואים בשעה שהפשיט משה לבושי אהרן והלבישם לאלעזר.</p>
<p>מאי מעמא משה (נ"א ולא אהרן) אלא משה אלבשינון לאהרן כד סליק לכהנא הה"ד וילבש משה את אהרן את בגדיו וכתיב וילבש אותו את המעיל השתא משה אעדי מניה מה דיהב ליה וקב"ה אעדי מניה מה דיהב ליה ותרווייהו אפשיטו¹⁹⁸ ליה לאהרן מכלא</p>	<p>למה משה (ולא אהרן), אלא משה הלבישם את אהרן כשעלה לכהונה זהו שכתוב "וילבש משה את אהרן את בגדיו", וכתוב "וילבש אותו את המעיל", כעת משה הוריד ממנו מה שנתן לו, והקדוש ברוך הוא הוריד ממנו מה שנתן לו, ושניהם הפשיטו את אהרן מהכל.</p>
<p>ומשה אעדי לבר וקב"ה לגו ועד דאעדי¹⁹⁹ משה קב"ה לא אעדי זכאה חולקא דמשה זכאה חולקהון דצדיקיא דקב"ה בעי ביקריהון אתקין קב"ה לאהרן ערסא ומנרתא דדהבא דנהרא ומדידה נטיל מההוא מנרתא²⁰⁰ דהוה דליק בכל יומא תרי זמני²⁰¹ ואסתים פום מערתא ונחתו</p>	<p>משה הוריד מבחוץ והקדוש ברוך הוא מבפנים, ועד שמשה הוריד, הקדוש ברוך הוא לא הוריד, אשרי חלקו של משה. אשרי חלקם של הצדיקים, שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם, התקין הקדוש ברוך הוא לאהרן מטה ומנורת זהב שמאירה, ומשלו לקח מאותה מנורה שהיה דולק בכל יום פעמיים ונסתם פי המערה וירדו.</p>
<p>רבי יהודה אמר פום מערתא הוה פתיחא דכל ישראל הוו חמאן לאהרן שכיב ובוצינא דמנרתא דליק קמיה וערסיה נפיק ועייל ועננא חד קאים עלה וכדין ידעו ישראל דהא אהרן מית וחמו דהא אסתלקו ענני כבוד הה"ד ויראו כל העדה²⁰² כי גוע אהרן וגו' והא אוקמוה וע"ד בכו לאהרן כל בית ישראל גוברין ונשין וטף דהא רחימא מכלהו הוה</p>	<p>רבי יהודה אמר פי המערה היה פתוח, שכל ישראל ראו את אהרן שוכב ונר המנורה דולק לפניו ומטתו יוצאת ונכנסת, וענן אחד עומד עליו, ואז ידעו ישראל שהרי מת אהרן, וראו שהרי הסתלקו ענני הכבוד, זהו שכתוב "ויראו כל העדה כי גוע אהרן וגו'", והרי פרשוה. ועל זה "בכו לאהרן כל בית ישראל", גברים ונשים וטף, שהרי אהוב של כולם היה.</p>
<p>רבי שמעון אמר הני תלתא אחין עלאין קדישין²⁰³ אמאי לא אתקרבו באתר חד</p>	<p>רבי שמעון אמר שלשת אחים עליונים קדושים אלו למה לא נקברו</p>

¹⁹⁷ ובידו גרם הענין בלי זמנו כאלו הוא הרגו סאור יקר).

¹⁹⁸ ומשה היה מפשיט הגשמיים והקב"ה הלבושים הרוחניים (אור יקר).

¹⁹⁹ דהא תליא בהא (אור יקר).

²⁰⁰ שכר המצות גרם לו זה, וכן ערסא הוא כעין מטה עליונה שהיה מייחד בכל יום דהיינו מטתו של יעקב שהיא שלמת ודאי, ור' יהודה פליג והוסיף ענן נגד ענן הקטורת, והוסיף שממש כל ישראל ראו ענין זה כדמפרש ואזיל (או ריקר).

²⁰¹ כבר כתבנו בפ' ויחי ר"ל שלשון זה מסייע לרמב"ם ז"ל שסובר שהיה מדליק המנורה שחרית וערבית הפך הרשב"א ורש"י וסיעתם וכתב הכ"מ שתרגום אונקלוס מסייעם שתרגם בהטיבו באתקנותיה. ובהעלות ובאדלקות ש"מ שמטיב שחרית ומדליק ערבית. והזהר הכא ס"ל כהרמב"ם. ודבר זה פלוגתא דתנאי ואונקלוס תנא הוא תלמידו של ר"א הגדול. ור"י בן חנניה ורשב"י תנאי נינהו (מ"מ).

²⁰² פי' שראו בעיניה' וכו' כמש"ל דכל ישראל הוו חמאן לאהרן שכיב וכו' (מ"מ).

²⁰³ כלומר שהם רומזים למעלה בספירות כמבואר לעיל, אם כן היה ראוי שיהיה קבורתם יחד כדרך רמיזתם (או ריקר).

<p>ושייפין אתבדרו²⁰⁴ חד הכא וחד הכא וחד באתר אחרא אלא אית דאמרי באתר דבעאן ישראל²⁰⁵ לאסתכנא ביה מית כל חד וחד בגין לאגנא עליהו ואשתזבון אבל כל חד וחד מית כדקא חזי עלייהו²⁰⁶</p>	<p>במקום אחד, והאיברים התפזרו אחד כאן ואחד כאן ואחד במקום אחר. אלא יש אומרים במקום שצריכים ישראל להסתכן, בו מת כל אחד ואחד בשביל להגן עליהם ונצלו, אבל כל אחד ואחד מת כראוי להם.</p>
<p>מרים²⁰⁷ בקדש בין צפון לדרום²⁰⁸ אהרן לסטר ימינא²⁰⁹ משה כדקא חזי ליה אחיד ההוא טורא²¹⁰ לטורא דאהרן²¹¹ וכניש לקבורתא דמרים²¹² לגבי ההוא טורא אחיד לתרי סטרי ועל דא אתקרי חד העברים דתרי סטרי טורא דמעברי ואחיד לסטרא דא ולסטרא דא²¹³</p>	<p>מרים בקדש בין צפון לדרום, אהרן לצד ימין, משה כראוי לו, אחז אותו הר ההר של אהרן וכנס לקבורת מרים, לגבי אותו ההר אחז לשני צדדים, ועל זה נקרא "הר העברים" ששני צדי ההר שעוברים, ואחז לצד זה ולצד זה.</p>
<p>זכאה חולקהון דצדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי ואע"ג דאינון באתר אחרא בעלמא אחרא עלאה זכותהון קיימא בעלמא דא לדרי דרין</p>	<p>אשרי חלק הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. ואף על גב שהם במקום אחר בעולם אחר עליון, זכותם עומדת בעולם הזה לדורי דורות.</p>
<p>ובשעתא דישאל תייבין בתיובתא קמי קב"ה²¹⁴ וגזירה אתגור עליהו כדין קארי קב"ה לצדיקייא²¹⁵ דקיימי קמיה לעילא ואודע לון ואינון מבטלי ההיא גזרה וחיים קב"ה עליהו דישאל זכאין אינון צדיקייא דעליהו כתיב ונחך יי תמיד וגו'²¹⁶</p>	<p>ובשעה שישאל חוזרים בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא, וגזירה נגזרת עליהם, אז קורא הקדוש ברוך הוא לצדיקים שעומדים לפניו למעלה ומודיע להם, והם מבטלים אותה גזרה, וחס הקדוש ברוך הוא על ישראל, אשרי הצדיקים שעליהם כתוב "ונחך ה' תמיד וגו'".</p>

²⁰⁴ כיון שהם אברי הגוף "למה אתבדרו" (אור יקר).

²⁰⁵ שהיו עתידים לחטא הקדים להם הקב"ה רפואה זו להגן זכותם עליהם (או ריקר).

²⁰⁶ לפי רמז מרכבתו למעלה בספירות כדמסיק (אור יקר).

²⁰⁷ כנוי למלכות (רח"ו).

²⁰⁸ שכן המלכות מקומה בין שתי זרועות צפון גבורה דרום חסד, ומלת קדש יורה על זה מלשון קדושה שהיא מצד הכהנים דכתיב וקדשת אותם לכהן לי ומצד הלויים דכתיב וקדשת את הלויים (אור יקר).

²⁰⁹ בהור ההר ומלת חור כענין אור שהוא בימין וגם הוא לדרומה של ארץ ישראל (אור יקר).

²¹⁰ תפארת (אור יקר).

²¹¹ חסד בסוד דרומית מזרחית (אור יקר), פי' שמחילות פתוחות בקרקע ממערה למערה ובספרי אמרו שגם היא פתוחה למערת המכפלה כדי שיתחברו כולם עם האבות (רח"ו).

²¹² בסוד מערבית דרומית (אור יקר).

²¹³ לדרום ולמערב ואינון מבטלין בתפלתן, ואם תאמר הכא משמע דקב"ה מודיעם ובמקומות אחרים משמע שאנו הולכים לבית הקברות להודיעם, ויש לומר כאשר הקב"ה רוצה להכניע הדין לפני הרחמים הוא מודיעם והם בקלות בתפלתם מעבירים הדין לפני הרחמים, אמנם לפעמים הקב"ה מקיים גזרתו למטה והדין הוה, ואז אין הקב"ה מודיעם כדי שלא יבטלו גזירתו מפני רוע מעללי התחתונים, ואז צריך תפלה ותשובה מלמטה, והחיים מודיעים למתים, והם מבטלים בסיוע תפלת התחתונים ותשובתם הגזרה ומהפכין מדת הדין למדת רחמים (אור יקר).

²¹⁴ אלא שאין ספק בתשובתם לרחם עליהם ולהפך הדין לרחמים אז, כי הגזרה נגזרה עליהם עם היות שהם שבים הקב"ה מודיעם לצדיקים, וזהו שאמר "תייבין בתיובתא קמי קב"ה" ועם כל זה גזרה אתגור מצד הדין המרובה העומד נגד מדת הרחמים (אור יקר).

²¹⁵ כדי שיעמדו לבטל הגזרה (אור יקר).

²¹⁶ אפילו אחר המיתה הקדוש ברוך הוא עושה להם ענין זה (אור יקר).

<p>וידבר העם באלהים ובמשה וגו' פרשתא דא באתר אחרא אסתליק²¹⁷ עם אינון מי מריבה²¹⁸ דמשה ואהרן רבי יצחק פתח ויהי ביום השלישי</p>	<p>"וידבר העם באלהים ובמשה וגו'", פרשה זו במקום אחר עלתה, עם אותם מי מריבה של משה ואהרן. רבי יצחק פתח "ויהי ביום השלישי</p>
<p>קפג/ב</p>	
<p>ותלבש אסתר מלכות וגו' מגלת אסתר ברוה"ק נאמרה²¹⁹ ובגין כך כתובה בין הכתובים²²⁰</p>	<p>ותלבש אסתר מלכות וגו", מגילת אסתר נאמרה ברוח הקודש, ומשום זה כתובה בין הכתובים.</p>
<p>ויהי ביום השלישי דאתחלש חילא דגופא²²¹ והא קיימא ברוחא בלא גופא כדין ותלבש אסתר מלכות מאי מלכות אי תימא בלבושי יקר וארגוונא הא לאו הכי אקרי²²² אלא ותלבש אסתר מלכות דאתלבשת במלכות²²³ עלאה קדישא ודאי לבשה רוח הקדש²²⁴</p>	<p>"ויהי ביום השלישי", שנחלש כח הגוף, והרי קיים ברוח בלא גוף, אז "ותלבש אסתר מלכות", מהו מלכות, אם תאמר בלבושי כבוד וארגמן, הרי לא כך נקרא, אלא "ותלבש אסתר מלכות" שהתלבשה במלכות עליונה קדושה, ודאי לבשה רוח הקודש.</p>
<p>מאי טעמא זכתה להא²²⁵ אתר בגין דנטרא²²⁶ פומה דלא לחוואה מדי הה"ד אין אסתר מגדת מולדתה ואוליפנא כל מאן דנטיר פומיה ולישניה זכי לאתלבשא ברוח דקודשא וכל מאן דסטי פומיה למלה בישא הא ודאי ההוא מלה בישא עליה²²⁷ (ס"א ואי לאו) ואי תימא הא נגעים או צרעת דמוקדן כחויא עליה והא אוקמוה</p>	<p>למה זכתה למקום זה, משום ששמרה פיה שלא להגיד דבר, זהו שכתוב "אין אסתר מגדת מולדתה". ולמדנו, כל מי ששומר פיו ולשונו זוכה להתלבש ברוח הקודש, וכל מי שסוטה פיו לדיבור רע, הרי ודאי איתו דיבור רע עליו (ואם לא), ואם תאמר הרי נגעים או צרעת ששורפים כנחש עליו והרי פרשוהו.</p>

²¹⁷ כלומר יחס פרשה זו היא עם מי מריבה ושם מתבאר (אור יקר).

²¹⁸ פ' במקום אחר פ' סודם (מ"מ).

²¹⁹ כיון שכן לא בא הכתוב על ספור הענין בלי הודעת דבר מה ילמד ממנו לדורות סאור יקר).

²²⁰ הם יסוד ומלכות כנודע, ורוה"ק היא מהנוק' אשר מבחינתם נתבאו בעלי רוח"ק והיינו בין הכתובים גם מצינו כי כתובים הם נ"ה (רח"ו), וז"ל הרב בליקוטים דע כי קבלה באצילות. ותלמוד שהוא פירוש המשנה בבריאה. ומשנה ואגדה ומדרש ומימרות של האמוראים שאינם פירוש המשנה ביצירה. ומקרא בעשייה והכוונה שבאצילות יש שם אפילו הקבלה כ"ש האחרים. והבריאה חסר הקבלה לבד, וביצירה חסר הקבלה והתלמוד, ובעשייה יש מקרא לבד. ומ"ש בזה שהנביאים בנ"ה דזעיר והכתובים ביסוד ומ' ר"ל שהמקרא כולה בעשייה, אבל תורה בת"ת שבה נביאים בנ"ה שבה, כתובים ביסוד ומ' שבה עכ"ל. ובזה מובן לשון זה (מ"מ).

²²¹ וחושבים גשמיים בטלים והשכל גובר (אור יקר).

²²² אין שמם מלכות סאור יקר).

²²³ על ידי הבינה על מדת המלכות, ומפני שמלת מלכות בה יורה על כל פמליא של מעלה טובים ורעים לזה אמר דווקא בחינתה הטובה דהיינו "עילאה קדישא" (אור יקר).

²²⁴ ואם תאמר כיצד יהיה ענין זה לבני אדם הגשמיים לזה אמר "לבשה רוח הקדש" דהיינו זכור עצמה להיותה מרכבה למדה זו ומשגת בה (אור יקר).

²²⁵ דלמאי דסלקא דעתין לבושי ארגוונא ניחא, ואם תאמר מאי קא מבעיא ליה וכי כמה נביאות עמדו להם לישראל ולא מבעיא לן הכי (אור יקר).

²²⁶ מנא לך הא דילמא משום שהיתה צדקת ומעשיה הגונים כמרים ואבגיל, ויש לומר מדלא זכתה לתאי בהיותה בבית מרדכי וזכתה בהיותה בבית אחשורוש מבעי ליה מאי טעמא זכתה לתאי דאי מפני צדקותה היה ראוי שתשיג כך בהיותה בבית מרדכי שהיה ספק בידה לעבודת קונה יותר ויותר, ותירץ "בגין דנטרא פומא" ודבר זה זכתה בבית אחשורוש (אור יקר).

²²⁷ כלומר ממש הדבור רע נעשה הנחש או הנגע כענין שכר עבירה עבירה וכו' (אור יקר), פירוש שנושכים אותו נחשים צפעונים כמ"ש וישלח ה' בעם וכו' וז"ש ואי לאו הא נגעים וכו' (מ"מ).

<p>וידבר העם באלהים ובמשה מלה בישא בקב"ה וכתרגומו ועם משה נצו²²⁸ למה העליתונו שווין²²⁹ בג"ב אודמן לגבייהו חוויין דמוקדן לון כאשא²³⁰ ועייל אשא למעייהו ונפלן מתין כד"א וישלח יי בעם את הנחשים השרפים</p>	<p>"וידבר העם באלהים ובמשה", שאמרו דבר רע בקדוש ברוך הוא, וכתרגומו "ועם משה נצו", "למה העליתונו", שמו כל פניהם שוות, בגלל זה הזדמנו להסוכנגדם נחשים ששורפים אותם כאש, ומכניסים אש למעייהם ונופלים מתים, כמו שנאמר "וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים".</p>
<p>ר' חייא²³¹ אמר חוויין הוּו אתיין מלחשן בפומייהו ונשכין ומתין מאי מלחשן כד"א אם ישוך הנחש בלא לחש אשא הוּו מלהטן בפומייהו ונשכין ושדיין אשא בהו ואתוקדאן מעייהו ומתין והא מלין אלין אסתלקו לאתר אחרא</p>	<p>רבי חייא אמר נחשים היו באים מלחשים בפיהם ונושכים ומתים, מה מלחשים, כמו שנאמר "אם ישוך הנחש בלא לחש" אש היו מלהטים בפיהם, ונושכים וזורקים בהם אש, ומעייהם נשרפים ומתים, והרי דברים אלו עלו למקום אחר.</p>
<p>ומשם בארה הוא הבאר מ"ש דהכא בארה ולבתר באר אלא בארה לבתר דמתכנשי מיא לגו ימא ונחתי לתתא באר בשעתא דיצחק מלייא ליה היא הבאר הוא כתיב וריא דא כמה דכתיב ועבד הלוי הוא²³²</p>	<p>"ומשם בארה", "הוא הבאר", מה שונה שכאן בארה ואחר כך באר, אלא בארה לאחר שמתכנסים המים לתוך הים ויורדים למטה, באר בשעה שיצחק ממלא אותם, הוא הבאר, הוא כתוב, וסוד זה כמו שכתוב "ועבד הלוי הוא".</p>
<p>ר' אבא אמר בכל אתר הוא וקרין היא דבר ונוקבא כחדא וכללא עלאה ה' נוקבא ו' דבר א' כללא דכלא²³³ דהא א' בשלימו שריא זכאין אינון ישראל אע"ג דאינון לתתא אינון אחידאן בכללא עלאה דכלא ובג"כ כתיב הוא עשנו ולא אנחנו באלף כתיב כללא דו"ה²³⁴ וא' דכליל כלא</p>	<p>רבי אבא אמר, בכל מקום "הוא", וקוראים "היא", זכר ונקבה כאחד, וכלל עליון, ה' נקבה ו' זכר, א' כלל הכל, שהרי א' בשלמות שורה, אשריהם ישראל אף על גב שהם למטה הם אחוזים בכלל העליון של הכל, ומשום זה כתוב "הוא עשנו ולא אנחנו" באל"ף, כתוב כלל של ו"ה, וא' שכולל הכל.</p>
<p>ר"ש אמר רוח דמיא²³⁵ דא הוא רוח הקדש דנשב בקדמיתא כד"א הפיחי נני²³⁶ לבתר נזלין מיא²³⁷ למליא לה²³⁸ (כלא) הה"ד ישב</p>	<p>רבי שמעון אמר "רוח המים", זוהי רוח הקודש שנשבה בהתחלה, כמו שנאמר "הפיחי גני", אחר כך נוזלים</p>

²²⁸ דברי ריבות שאינן בכתוב (אור יקר).

²²⁹ השוו כבוד שמים לכבוד משה ואמרו העלתונו, נמצא שחטאו נגד משה במה שלא נכתב ונגד ה' במה שנכתב (אור יקר).

²³⁰ פירוש ששורפים בארס שלהם כמו האש. ור' חייא הוסיף דחוויין הוּו מלהטן אשא בפומייהו (מ"מ).

²³¹ פליג אדלעיל שלא על ידי נשיכת הנחש היה המיתה אלא דבר אחר היה בפי הנחש דהיינו אש הממית (אור יקר).

²³² שהם הגבורים הנמשכים לה מהבינה הנקרא הוא (רח"ו), ולכן מלכות שהיא נגלית במקרא, ובינה במסורת (מ"מ).

²³³ בינה בסוד אלף בינה (רח"ו).

²³⁴ פירוש שהבינה כוללת זר"ן (מ"מ).

²³⁵ רוח דשבק בגווה מעלה מ"ן הגבורות בתחלתה (רח"ו).

²³⁶ ג"ן גימ' ב"ן עם הכולל והוא רוחא דשבי בגווה (רח"ו).

²³⁷ חסדים דדכורא (רח"ו).

²³⁸ יסוד דידיה (רח"ו).

<p>רוחו יזלו מים ישב רוחו בקדמיתא²³⁹ ולבתר יזלו מים²⁴⁰ ועד לא נשיב האי רוחא לא נזלין מייא</p>	<p>מים למלא אותה (כלה), זהו שכתוב "ישב רוחו יזלו מים", "ישב רוחו" בהתחלה, ואחר כך "יזלו מים". ועד שלא נושבת רוח זו, לא נוזלים מים.</p>
<p>מאי קא משמע לן משמע דבעי בכלא לאתערא מלה²⁴¹ בעובדא או במלה או לאתחזאה כחיוז דעובדא והכא עד דרוחא לא נשיב לא נזלין מייא לגביה דההוא רוח</p>	<p>מה בא להשמיענו, משמיע שצריך בכל לעורר הדבר, במעשה או בדיבור, או להראות כמראה המעשה, וכאן עד שרוח לא נושבת לא נוזלים אליה מים לגבי אותה הרוח.</p>
<p>הוא הבאר היא הבאר קרינן מ"ש בקדמיתא בארה²⁴² והשתא באר²⁴³ אלא בקדמיתא נוקבא בלחודהא והשתא דקאמר הוא כללא דדכר ונוקבא אקרי באר ובאתר דאשתכח דכר אפי' (מאה) מלה נוקבא דכר קרינן לכלא</p>	<p>"הוא הבאר" קוראים "היא הבאר", מה שונה שבהתחלה "בארה" וכאן "באר", אלא בהתחלה נקבה לבדה, וכעת שאמר "הוא" כלל של זכר ונקבה, נקרא באר, ובמקום שנמצא זכר אפילו (מאה) מלה נקבה נקרא זכר לכל.</p>
<p>אשר אמר יי למשה אסוף את העם בגין דהאי באר לא אעדי (באר) מנייהו ואי תימא היך יכלין לשאבא מניה כלא אלא איהו נפיק לתליסר נחלין ונביע אתמלי ונפיק לכל סטרין וכדין הוו ישראל בשעתא דשארן ובעיין מייא קיימין עליה ואמרי שירתא ומה אמרי עלי באר סלקי מימך לאנפקא מיין לכלא ולאשתקאה מנך וכן אמרי תושבחתא דהאי באר באר הפרוה שרים וגו' מלה קשוט הוו אמרי וכך הוא</p>	<p>"אשר אמר ה' למשה אסוף את העם" משום שבאר זו לא זזה (באר) מהם. ואם תאמר איך יכלו לשאוב ממנה כולם, אלא הוא מוציא לשלשה עשר נחלים, והמעייין מתמלא ויוצא לכל הצדדים, ואז היו ישראל בשעה שחונים ורוצים מים, עומדים עליה ואומרים שירה, ומה אומרים "עלי באר", העלי מימך להוציא מים לכל, ולהיות מושקים ממך, וכן אומרים שבח של באר זאת "באר חפרוה שרים וגו'", דבר אמת היו אומרים וכך הוא.</p>
<p>מהכא אוליפנא (נ"א ת"ח) כל מאן דבעי לאתערא מלין²⁴⁴ דלעילא בין בעובדא בין במלה אי ההוא עובדא או ההוא מלה לא</p>	<p>מכאן למדנו (בא וראה), כל מי שרוצה לעורר דברים של מעלה בין במעשה בין בדבור, אם אותו מעשה או אותו דיבור לא נעשה כראוי, לא</p>

²³⁹ אין לתמוה האיך אמר רוחו דמשמע דקאי על הדכורא ולעיל אמרנו שהם מ"ן דמלכות דלק"מ כי הרי העלאה הוא ע"י ההוא רוחא דשבק בגווה וא"כ רוחא דדכורא ממש הוא (רח"ו).

²⁴⁰ הבאר של מרים שניתן להם אז שהיה מנהירו דא"א מהמוחין דגדלות שני, והיה מנביעו דלית ליה סוף כמ"ש בפ' משפטים (קיד ע"ב), וע' פ' חוקת (קפג ע"ב) (דע"ה ח"ב קכט ע"ד), הצור אחר הכאתו ונעשה לבאר מים חיים, הנה נתהפך הצור מאז מעץ הדעת לעץ החיים ע' זוה"ק (משפטים קיד ע"ב, ופ' חוקת קפא ע"ב, קפג ע"ב) (דע"ה ח"ב קל ע"ג).

²⁴¹ אתערותא דמ"ן דלתתא (רח"ו).

²⁴² פירוש רשב"א לתרץ ב' קושיות שיש בפ' הוא הבאר היא קרינן (מ"מ).

²⁴³ ותירץ תחלה הזכרנו מ' לבדה במלת כארה ולכסוף דכתיב הוא במסורת להורות היא שהיא המ' כלולה עם הזעיר הנקרא הוא לכך מ' ג"כ נקרא באר לשון זכר ובה מתורץ הכל. דמ"ש באר לבסוף הוא מפני הדכורא והאי דכתיב הוא וקרינן היא להורות כשהיא שהיא המ' כלולה בהוא שהוא הזכר: אז כולא איקרי באר לשון זכר (מ"מ).

²⁴⁴ עיקר הענין דכל הכוונות והיחודים, לדעת על כל שם איך שהוא יוצא מהשם הו"ה ב"ה, ולייחדם כולם בהעשר אותיות דהשם מ"ה שהוא השם המפורש כנ"ל בדברינו, וכמ"ש הגר"א בתיקונים תיקון ס"ו קי"ג ע"ב בד"ה אבל ובד"ה ואמר, ע"ש ותמצא. וע' עוד בזה בדבריו בסוף תיקון נ"ז, ובסוף תיקון נ"ה. וזהו שאמר רז"ל דלכך מתפללים ואינם נענים מפני שאינם יודעים סוד שם המפורש, ור"ל שאינם יודעים איך שכל השמות כולם יוצאים ונמשכים ממנו, ולייחד את כולם במקורן. אבל מי שזכה לכל זה אין קץ למתן שכרו, וכמ"ש בזוה"ק (פ' חקת קפג ע"ב וקפ"ד ע"א) (הקדוש מג ע"א).

<p>אתעביד כדקא יאות לא אתער מדי</p>	<p>מעורר דבר.</p>
<p>כל בני עלמא אזלין לבי כנישתא לאתערא מלה דלעילא אבל זעירין אינון דידעין לאתערא וקב"ה קריב לכלא דידעי למקרי ליה ולאתערא מלה כדקא יאות</p>	<p>כל בני העולם הולכים לעורר בבית הכנסת דבר שלמעלה, אבל מעטים אלו שיודעים לעורר, והקדוש ברוך הוא קרוב לכל היודעים לקרא לו ולעורר הדבר כראוי.</p>
<p>אבל אי לא ידעי למקרי לי לאו איהו קריב דכתיב קרוב יי לכל קוראיו וגו' מאי באמת דידעי לאתערא מלה דקשוט כדקא יאות וכן בכלא אופ הכא הוו אמרי ישראל הני מלין מלין דקשוט בגין לאתערא</p>	<p>אבל אם לא יודעים לקרא לו, הוא אינו קרוב, שכתוב "קרוב ה' לכל קוראיו וגו'", מה זה "באמת", שיודעים לעורר דבר אמת כראוי וכן בכל. גם כאן, היו ישראל אומרים דבורים אלה דברי אמת כדי לעורר</p>
<p>קפד/א</p>	
<p>להאי בירא ולאשקאה לון לישראל ועד דאמרי הני מלי לא אתער</p>	<p>באר הזאת ולהשקותם לישראל, ועד שאומרים מילים אלו, לא מתעוררת.</p>
<p>וכן אפילו באינון חרשי עלמא דמשתמשי בזנין בישין עד דעבדי עובדוי דקשוט לגבייהו אי לא אמרו מלי דקשוט בגין לאמשכא לון בהני גווי דבעיין לא מתערין לגבייהו ואפי' דצווחי כל יומא במלין אחרנין או בעובדא אחרא לא משכין לון לגבייהו לעלמין ולא מתערין לקבלייהו</p>	<p>וכן אפילו באותם מכשפי העולם שמשתמשים במינים רעים, עד שעושים מעשיהם של אמת אליהם, אם לא אומרים דברי אמת בשביל להמשיך אותם בצבעים, אלו שרוצים לא מתעוררים לגביהם, ואפילו שצווחים כל היום בדברים אחרים, או במעשה אחר, לא מושכים אותם אליהם לעולמים, ולא מתעוררים אליהם.</p>
<p>ת"ה כתיב ויקראו בשם הבעל וגו' מאי טעמא חד דלאו רשי בההוא בעל בהאי²⁴⁶ ועוד דמלין לא מתכשרן בינייהו²⁴⁷ ואנשי לון קב"ה מנהון הה"ד ואתה הסבות את לבם אחרנית זכאן אינון צדיקיא דידעי למקרי למאריהון כדקא יאות²⁴⁸</p>	<p>בא וראה כתוב "ויקראו בשם הבעל וגו'" למה אחד, שאין רשות באותו בעל בזה, ועוד שהדברים לא מסודרים ומכשרים²⁴⁵ ביניהם, והשכיחם הקדוש ברוך הוא מהם, זהו שכתוב "ואתה הסבות את לבם אחרנית", אשריהם הצדיקים שיודעים לקרא לרבונם כראוי.</p>
<p>אמר רבי שמעון הכא בעינא לגלאה מלה ת"ה כל מאן דידע לסדרא עובדא כדקא יאות ולסדרא מלין כדקא יאות²⁴⁹ הא ודאי מתערי לקב"ה לאמשכא מלין עלאין דמתכשרן (ס"א ואי לא לא אתכשר לגבייהו) ולא אכשר לגבייהו אי הכי כל עלמא ידעי לסדרא עובדא ולסדרא מלין</p>	<p>אמר רבי שמעון, כאן צריך לגלות דבר. בא וראה, כל מי שיודע לסדר מעשה כראוי ולסדר דברים כראוי, זה בודאי מעורר את הקדוש ברוך הוא להמשיך דברים עליונים שמכשרים (ואם לא לא יכשר להם) ולא הכשר להם, אם כך כל העולם יודעים לסדר</p>

²⁴⁵

²⁴⁶ להוריד אש מן השמים (רח"ו).

²⁴⁷ שהקב"ה בבלם (רח"ו).

²⁴⁸ שהמלכות הנקרא לבם היתה אחרנית עם ז"א, וראשה מגיע עד שם, עד מקום טיבורא דלבא דז"א בלבד לא למעלה מזה, וזש"ה (מלכים א' יח לז) ואתה הסבות את לבם אחרנית, שע"כ הקלי' היו מתגברים בימים ההם, ובכל זמן שהיו ישראל עע"ז על אדמתם, וכיון שגברו הקלי' גרמו לישראל לחטוא, ולכן אליהו ז"ל תיקן הדבר הזה, כי ע"י תפילתו העל (שעה"כ).

²⁴⁹ ח"ב רלח סע"א (לש,ו).

<p>מאי חשיבו דלהון דצדיקייא דידעי עקרא דמלה ועובדא וידעי לכוונא לבא ורעותא יתיר מאלין אחרנין דלא דעי כל כך</p>	<p>מעשה ולסדר דברים, מה חשיבות הצדיקים שיודעים עיקר הדבר והמעשה, ויודעים לכוון לב ורצון יותר מאלו האחרים שלא יודעים כל כך.</p>
<p>אלא אלין דלא ידעי עקרא דעובדא כולי האי אלא סדורא בעלמא ולא יתיר משכין עלייהו משיכו דבתר כתפוי דקב"ה דלא טס באורא דשניהו אקר²⁵⁰</p>	<p>אלא אלה שלא יודעים עיקר המעשה כל זה, אלא סידור בעלמא, ולא יותר מושכים עליהם משיכות, שאחר כתפי הקדוש ברוך הוא, שלא טס באויר שנקרא השגחה.</p>
<p>ואלין דידעי ומכווני לבא ורעותא מפקי ברכאן מאתר דמחשבה²⁵¹ ונפקי בכל גזעין ושרשין בארה מישר²⁵² כדקא יאות עד דמתברכן עלאין ותתאין ושמא קדישא עלאה מתברך על ידיהון זכאה חולקהון דהא קב"ה קריב לגביהון וזמין לקבליהון בשעתא דקארון ליה הוא זמין לון בשעתא דאינון בעאקו הוא לגביהו הוא אוקיר לון בעלמא דין ובעלמא דאתי הה"ד כי בי חשק ואפלטאו אשגבהו כי ידע שמי</p>	<p>ואלה שיודעים ומכוונים לב ורצון מוציאים ברכות ממקום המחשבה, ויוצאים בכל הגזעים והשרשים בדרך ישר כראוי, עד שמתברכים עליונים ותחתונים, ושם הקדוש עליון מתברך על ידם, אשרי חלקם, שהרי הקדוש ברוך הוא קרוב אליהם, ומזומן כנגדם בשעה שקוראים לו, הוא מזומן אליהם בשעה שהם בצרה, הוא אצלם הוא מכבד אותם בעולם הזה ובעולם הבא, זהו שכתוב "כי בי חשק ואפלטאו אשגבהו כי ידע שמי".</p>
<p>ויאמר יי' אל משה אל תירא אותו וגו' רבי יהודה פתח לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים ת"ח כנסת ישראל ינקא מתרי סטרי השתא ברחמי השתא בדינא כד בעיא לינקא ברחמי אשתכח אתר לאתישבא ביה כד בעי לינקא בדינא אתר אשתכח לאתישבא ביה ולמשרי עלוהי²⁵³ דהכי הוא בכל אתר</p>	<p>"ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו וגו'", רבי יהודה פתח "לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים". בא וראה, כנסת ישראל יונקת משני צדדים, כעת ברחמים, כעת בדין. כשרוצה לינק ברחמים, נמצא מקום להתיישב בו, כשרוצה לינק בדין, מקום נמצא להתיישב בו, ולשרות עליו, שכן הוא בכל מקום.</p>
<p>לא שארי מלה דלעילא עד דאשתכח אתר למשרי עלוי וע"ד כנסת ישראל לא תירא לביתה משלג²⁵⁴ מ"ט בגין דכל ביתה לבוש שנים לא שריא האי אלא בהאי חוור בסומק וסומק בחוור והא אוקמוה</p>	<p>לא שורה דבר שלמעלה עד שנמצא מקום לשרות עליו, ועל כך כנסת ישראל "לא תירא לביתה משלג", למה, משום ש"כל ביתה לבוש שנים", לא שורה זה אלא בזה, לבן באדום, ואדום בלבן, והרי פרשוה.</p>
<p>(ת"ח כתיב (&)) ויאמר יי' אל משה אל</p>	<p>(בא וראה כתוב) "ויאמר ה' אל משה</p>

²⁵⁰ ר"ל שהוא רק הארה ושפע אשר בבחי' הסתר פנים, ולא נתגלה ולא נראה השפע שהוא נמשך ממשוטט באויר, ר"ל בהארת השגחתו ית"ש, כי היא רק בהסתר פנים לבד (הקדו"ש מג ע"ג).

²⁵¹ כבר למדנו ממורינו זלה"ה כי עיקרה הוא להמשיך מיסוד אבא בסוד אתה שאנו אומרים (רח"ו). שהוא מעומק ורצון ופנימיות הלב והוא מסוד חכמה אבא ראשית האצילות (הקדו"ש מג ע"ג).

²⁵² הארת פנים בפנים (רח"ו).

²⁵³ זה יובן בסוד זוהמא דנחש והוא כי בעת שמוצאים מקום בישראל לשרות עליהם מחמת זכיות שבהם אז ינקא רחמין וכד לא אשתכח בישראל זכאין אז כביכול שורה על הקליפות ויונקים ממנה תמצית הדין וז"ש אתר אשתכח לאתישבא בי' למשרי עלוי וכו' ולא אמר לינקא מינה רק למשרי עלוי שהם או ישראל או החיצונים כביכול וז"ס (ויקרא יב ה) תשב על דמי טהרה (זהר הרקיע).

²⁵⁴ דינא קשיא (רח"ו).

<p>תירא אותו תריץ אותו אינן שלימין באורייתא²⁵⁵ בתריץ וויץ חד דא וחד עד דרוש אחיך אותו מ"ט בגין דאינן אות ממש עד דרוש אחיך (אחיך ממש) אותו דבעי לפרשא ההוא אות דההוא אבידה</p>	<p>אל תירא אותו" שני אותו הם שלמים בתורה, בשני ווי"ם, אחד זה ואחד "עד דרוש אחיך אותו" למה, משום שהם אות ממש, "עד דרוש אחיך" (אחיך ממש) אותו שצריך לפרש את אותו האות של אותה אבידה.</p>
<p>אוף הכא דיץ אותו דא עונג²⁵⁶ דאתדבק באברהם ומאנשי ביתיה הוה וכד אתגזר אברהם מה כתיב וכל אנשי ביתו וגו' דא עונג דאתגזר עמיה וקביל האי את קדישא כיון דחמא עונג דישראל מקרבין גביה אמר הא ודאי אנא אקדימנא זכותא דקאים לון ודא שוי לקבליה</p>	<p>גם כן, אותו הזה זה עוג שנדבק באברהם ומאנשי ביתו היה, וכשנמול אברהם מה כתוב "וכל אנשי ביתו וגו'", זה עוג שנמול עמו, וקבל את הקדוש הזה, כיון שראה עוג שישראל מתקרבים אליו, אמר הרי ודאי אני הקדמתי זכות שעומדת להם וזה שם למולו.</p>
<p>ביה שעתא דחיל משה היך יכיל לאעקרא רשימא דרשים אברהם אמר ודאי הא ימינא דילי מית דהא ימינא בעיא להאי²⁵⁷</p>	<p>באותה שעה פחד משה איך יכול לעקור רושם שרשם אברהם, אמר בודאי הימין שלי מת, שהרי הימין</p>

²⁵⁵ המסורת חולק על זה (רח"ו).

²⁵⁶ דע כי הלא כבר בארנו שז"א כולל ב' פרצופים פרצוף א' מראשו עד החזה שלו ופרצוף ב' מן החזה עד רגליו והם נק' ישראל ויעקב ושניהם פרצוף א'. גם יש בנוקבא דיליה שהיא באחוריו ג"כ ב' פרצופים והם פרצוף א' מכנגד ראשו עד החזה והוא פרצוף לאה ומכנגד החזה עד רגליו הוא פרצוף רחל. וז"ס מ"ש (בראשית כט יח) ויאהב יעקב את רחל כי יעקב נגד רחל ממש. ואמנם באחורי הז"א נאחזין דינים וגבורות כנודע ויש שם כנגדו מאחוריו סוד ז"א אחר והוא עבד לזה והוא סוד עוג מלך הבשן שהוא אליעזר עבד אברהם והוא כולל ג"כ ב' פרצופים אחרים כמו רחל ולאה והם בלהה זלפה ב' השפחות וכמו שז"א אנו אומרים שיש לו ד' נשים ב' גבירות וב' שפחות של צד אחוריים גם לעבד זה יש ד' נשים ב' גבירות וב' שפחות אחר שכל אלו קשור באלו ועל אלו נאמר (מלכים א' ז כה) וכל אחוריהם ביתה כי הכל הוא בקדושה ועבד זה אינו כשאר עבדים שהם אחוריים של הקדושה למטה מאלו כי כל שאר עבדים הם אחוריים עבדים אחרים אבל עבד זה שהוא אחורי הז"א יצא מכלל ארור לכלל ברוך שנאמר (בראשית כד לא) בא ברוך ה'. והבן זה כי מי קראו ברוך לב"ן. סוד ל"ב נ"ן אבא עלאה שהוא אבי ד' נשים הללו שהם רחל ולאה בלהה זלפה שהם כולם ליעקב מצד פנים. וכן ניתן לעבד זה אחוריים שלהם שהוא מצד אחור וז"ס מ"ש (דברים ג יא) כי רק עוג מלך הבשן וגו' הנה ערשו ערש ברזל כי ברזל ר"ת בלהה רחל זלפה לאה כי אלו הנשים שלו למטה שלו. והבן איך צירף הכתוב בלהה עם רחל זלפה עם לאה כי כן הסדר שלהן גם הקדים תחלה בשפחות כי היותר קרוב לעבד הם השפחות גם הקדים רחל ושפחתה כי שם יקרא אחוריים וכחותם וזה הוא שאמר כי רק הוא נשאר מיתר הרפאים כי יצא מכלל שאר עבדים שהם בכלל ארור. וסוד כל הנקבות הוא שם ב"ן דההין שהוא ד' אמות רחבו ד' אותיות הויה ותשע אמות ארכו ט' אותיות המלויים שהם יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה וזהו ערשו ערש ברזל תשע אמות ארכו וארבע אמות רחבו וערש סוד ב"פ מנצפ"ך וי' אותיות. ונשאר לנו לבאר למה נקרא שמו עוג ומה הוא פי' (דברים ג יא) הלא הוא ברבת בני עמון. והענין כי כבר הודעתך כי נה"י דבינה נכנסין תוך הז"א בסוד מוחין. גם ידעת כי ז"ת דבינה הוא שם ס"ג וב' עליונות שלה שהם ח"וב שלה הוא אה"ה דיודין. אמנם כשמתפשטת הבינה בז"א אינו אלא ג"ת שלה ס"ג וי' אותיות הם ע"ג. אמנם כמו שמפנימיות הבינה נאצל הז"א בפנימיותו כך מאחורי שם זה של בינה שהוא שם ס"ג העולה ע"ג נאצל אחור ז"א שהוא עבד הנז' לכן נקרא ע"ג חסר ו'. ואמנם לפעמים ע"ג מלא ו' לרמוז כי הוא סוד הו' כנגד ז"א הנקרא ו' כנודע. גם תבין כי שם ע"ג נקרא ג"כ אליעזר כי גם שם אליעזר נמשך משם ס"ג כמ"ש ביחוד אחד שמסר לו הרב זלפה עם ר' אליעזר בן הורקנוס וע"ש. ואמנם משם ס"ג נקרא ע"ג והנה שרשי הבינה שהוא אה"ה דיודין כנזכר הוא גימ' נע"ם בסוד (תהילים צ יז) ויהי נעם והנה כנגד אחורי שם זה בארנו שהוא סוד רבת בני עמון שהוא היפך נע"ם כמבואר בזוהר כי עמון דרגא דאתכסייא וכו' וכמו שהז"א יונק מנועם עליון וכו' כנזכר בדרוש עמון ומואב. וז"ש מ"ש הלא הוא ברבת בני עמון ולפי גודל עבד זה נתיירא משה ממנו עד שאמר לו הקב"ה (במדבר כא לד) אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו (זהר הרקיע).

²⁵⁷ שאברהם שנאמר בו שב לימיני קירבו (רח"ו).

<p>אי נימא הא אלעזר²⁵⁸ ימינא דסיהרא²⁵⁹ הוא ולא דילי והאי את לימינא הוא דאברהם לימינא הוא</p>	<p>צריך לזה. אם נאמר הרי אלעזר ימין הלבנה הוא ולא שלי, והאות הזה לימין הוא, שאברהם הוא לימין.</p>
<p>מיד אמר קב"ה אל תירא אותו לא תדחל לה הוא את דיליה ואפילו לימינא לא אצטריך כי בידך נתתי שמאלא דילך יעקר ליה מעלמא דהא הוא פנים רשימא דיליה ומאן דפנים להאי את אתחזי לאתעקרא מעלמא כ"ש שמאלא דילך דאיהו ידך יעקר ליה מעלמא בגין כך</p>	<p>מיד אמר הקדוש ברוך הו, א אל תירא אותו, אל תירא את אותו האות שלו, ואפילו לימין לא צריך, כי בידך נתתי שמאלך, תעקר אותו מהעולם, שהרי הוא פגם הרושם שלו, ומי שפוגם אות זו ראוי להעקר מהעולם, כל שכן שמאל שלך, שהיא ידך, יעקר אותו מהעולם, בגלל זה</p>
<p>קפד/ב</p>	
<p>אתעקר מעלמא ואפילו דאיהו תקיפא מבני גברייא ובעא לשיצאה להו לישראל נפל בידיה דמשה ואשתצי</p>	<p>נעקר מהעולם, ואפילו שהוא תקיף מבני הגבורים ורוצה להשמיד את ישראל, נפל בידי משה והושמד.</p>
<p>בגין כך כלא שציאו ישראל בנוי וכל עמיה וכל דיליה כמה דכתיב (במדבר כא לה) ויכו אותו ואת בנו ואת כל עמו וכתיב (דברים ב לג) ונך אותו ואת בנו כתיב חסר יו"ד וקרינן בנוי והא אוקמוה²⁶⁰ חברייא</p>	<p>בגלל זה ישראל השמידו הכל, בנוי וכל עמו וכל אשר לו, כמו שכתוב "ויכו אותו ואת בנו ואת כל עמו" וכתוב "ונך אתו ואת בנו". "בנו" כתוב חסר יו"ד, וקוראים בנוי, והרי פרשוהו החברים.</p>
<p>זכאין אינון ישראל דמשה נביאה הוה בינייהו דבניניה עביד לון קב"ה כל הני אתוון ואוקמוה וקב"ה לא גזר קיימיה עם שאר עמין לאתקשרא ביה אלא עם ישראל דאינון בנוי דאברהם דכתיב בו ובין זרעך אחרין לדרתם ברית עולם וכתיב ואני זאת בריתי אותם אמר יי' רוחי אשר עליך וגו' לא ימושו מפידך וגו'</p>	<p>אשריהם ישראל שמשה הנביא היה ביניהם, שבגללו עשה להם הקדוש ברוך הוא כל האותות הללו ופרשוהו, והקדוש ברוך הוא לא גזר בריתו עם שאר העמים להתקשר בו אלא עם ישראל, שהם בני אברהם, שכתוב בו "ובין זרעך אחרין לדורותם עולם", וכתוב "ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך וגו' לא ימושו מפידך וגו'".</p>
<p>ברוך יי' לעולם אמן ואמן</p>	

²⁵⁸ שהוא כהן עכשיו בדור הזה (רח"ו).

²⁵⁹ שהוא בסוד הלבנה רחל כמ"ש ואתם הדבקים בה' וא"כ אין לו שליטה עמי שאני בעלמא דדכורא (רח"ו).

²⁶⁰ שהיה לו בן שקול כמותו (רח"ו).